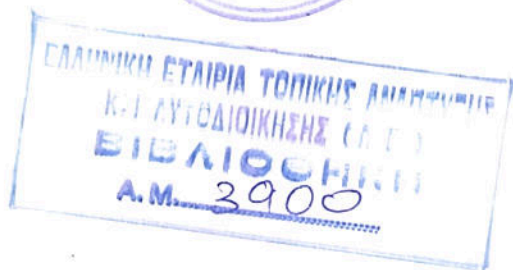

Η Στυλίδα και τα χωριά της περιοχής

*Διαδρομές
στο χώρο και στο χρόνο*

13ο Συμβούλιο Περιοχής Στυλίδας Φθιώτιδας

Η Στυλίδα
και τα χωριά
της περιοχής

*Χάρτης Ελλάδας με επισημασμένη
την περιοχή της Στυλίδας*

Έκδοση του 13ου Συμβουλίου Περιοχής του νομού Φθιώτιδας

Κείμενα: Δημήτριος Θ. Νάτσιος, Τριαντάφυλλος Αδαμακόπουλος

Επιμέλεια κειμένου: Τρ. Αδαμακόπουλος

Φωτογραφίες και καλλιτεχνική επιμέλεια: Πηνελόπη Ματσούκα

Συντονισμός έργου: Γιάννης Μπαχάρας

Παραγωγή: ΕΕΤΑΑ 1997

Διαχωρισμοί - Σελιδοποίηση - Εκτύπωση : ACCESS, 3804460

ISBN: 960-7509-16-1

***Η Στυλίδα
και τα χωριά
της περιοχής***

***Διαδρομές
στο χώρο και στο χρόνο***

Πανόραμα της Στυλίδας από τον περιφερειακό δρόμο στα Πενκάγια.

Το δημοσχείο της πόλης.

Η περιοχή της Στυλίδας

Συνοπτική παρουσίαση

Η περιοχή της Στυλίδας, κατά μήκος της βόρειας ακτής του Μαλιακού Κόλπου, είναι ένα από τα ωραιότερα κομμάτια της διαδρομής Αθήνας - Θεσσαλονίκης. Λίγο μετά τη Λαμία, καθώς κατευθύνεται κανείς οδικώς (είτε από τη νέα είτε από την παλιά εθνική οδό) προς το Βόλο αντικρίζει αριστερά, φωλιασμένο σ' ένα ήμερο λόφο, το εύφορο **Αυλάκι**. Μερικά χιλιόμετρα βορειότερα και καθώς ο δρόμος συνεχίζεται κατά μήκος της πεδινής και κατάφυτης με ελιές λωρίδας που χωρίζει τη θάλασσα από την Οδρη βρίσκονται τα "ορεινά" χωριά της περιοχής, σε υψόμετρο λίγων εκατοντάδων μέτρων: Το **Λογγίτσι**, η **Νεράιδα**, το **Ανυδρο** και η **Παλαιοκερασιά**. Απέναντι από το Αυλάκι, στα δεξιά του δρόμου, το δυτικότερο παραθαλάσσιο χωριό της περιοχής: η γαλήνια **Αγία Μαρίνα**, με τα τελευταία της σπίτια και ψαροταβέρνες να πλησιάζουν σε απόσταση αναπνοής τη **Βασιλική**, τον πρώτο οικισμό της Στυλίδας. Και αμέσως μετά τη Στυλίδα, που εκτείνεται σε μήκος 3 χιλιομέτρων περίπου αριστερά της νέας εθνικής οδού, οι υπόλοιποι παραθαλάσσιοι οικισμοί της, οι **Πεταράδες**, τα **Μελίσσια** και η **Μεταμόρφωση του Σωτήρα** (Μαρίνη). Ακολουθεί ο οικισμός του **Πανοράματος** και ο γραφικός παραθαλάσσιος **Καραβόμυλος** με τις πανελλαδικά γνωστές ταβέρνες του.

Τελευταίο χωριό της περιοχής Στυλίδας ο **Αχινός** (αρχαίος Εχίνος) με το επιβλητικό ιστορικό κάστρο του και τους πανέμορφους παραθαλάσσιους οικισμούς του: τη **Σκασμάδα**, τον **Πλατανιά** και την **Κουβέλα**. Η τελευταία "ακουμπά" σχεδόν στον ξεροπόταμο του Βελλά, εκεί που θα καταλήγει το τούνελ του αυτοκινητόδρομου της σχεδιαζόμενης υποθαλάσσιας ζεύξης του Μαλιακού.

Αν ανεβεί κανείς σήμερα στο κάστρο του Αχινού, η εικόνα που αντικρίζει είναι ριζικά διαφορετική από την προ εικοσαετίας. Τα λίγα και ευδιάκριτα χωριά του παρελθόντος, που απείχαν αρκετά μεταξύ τους, συνδέονται πια με μια σειρά παραθαλάσσιους οικισμούς και μεμονωμένες, κατά κανόνα πανάκριβες και καλαίσθητες παραθεριστικές κατοικίες. Και αν συνεχιστεί με τον ίδιο ρυθμό η δόμηση της περιοχής, ασφαλώς, μετά από λίγες δεκαετίες στη βόρεια ακτή του Μαλιακού θα υπάρχει μία και μόνο - εντυπωσιακή σε μήκος - παραθαλάσσια πόλη που θα αρχίζει δυτικά με την Αγία Μαρίνα και θα τελειώνει, μετά από περίπου 20 χιλιόμετρα, με την **Παραλία Ραχών** και το **Αχλάδι**. Ας ξαναγυρίσουμε όμως στη Στυλίδα:

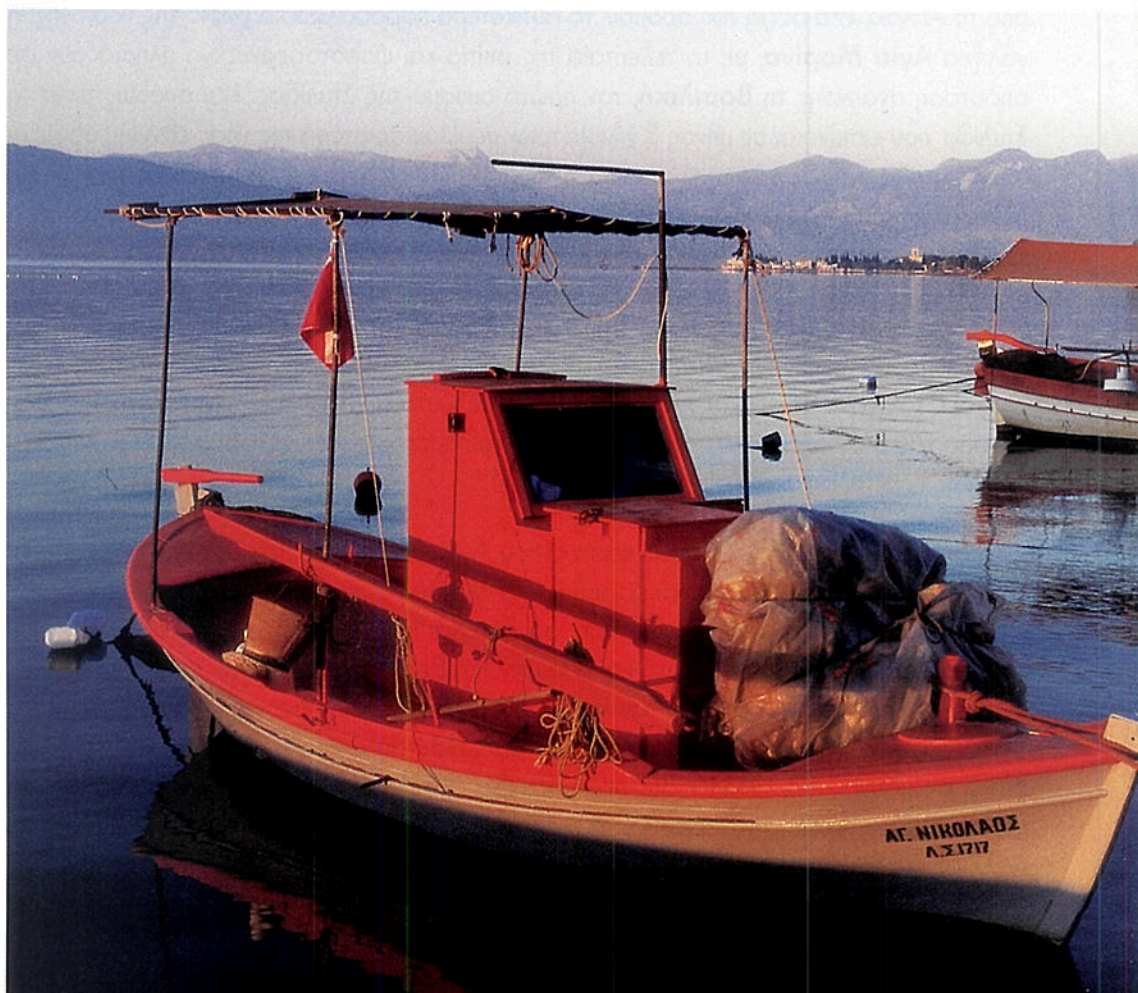
Όσοι περνούν απ' τη Στυλίδα μας, την προνομιούχο για τη θέση της παραθαλάσσια Φθιώτικη πόλη, τη χαρακτηρίζουν όμορφη, γραφική ή γαλήνια. Όποιοι τη γνωρίζουν καλύτερα την αξιολογούν ως φιλόξενη και (ακόμα στις μέρες μας) ανθρωπίνη.

Αρκετοί που μελέτησαν την ιστορία της και τους θρύλους της διαπιστώνουν πως είναι μια πόλη ιστορική, ενδιαφέρουσα ή καιερωτική!

Κι αυτοί που παρακολουθούν την αναπτυξιακή πορεία της τα τελευταία χρόνια τη θεωρούν μια πόλη τυχερή, με δυνατότητες και προοπτικές, αλλά καιάτυχη.

Άτυχη, γιατί η νέα εθνική οδός την έκοψε στα δύο, της στέρησε την εύκολη πρόσβαση στη θάλασσα, απομάκρυνε τα τραπεζάκια από την παραλία, περιόρισε τη βόλτα σ' αυτήν και μετέτρεψε σε νοσταλγική ανάμνηση το θερινό σινεμαδάκι του λιμανιού και τους χορούς στο ΣΑΝ ΣΟΥΣΙ, παρά διν'αλός.

Τυχερή, γιατί, παρ' όλα αυτά, η Στυλίδα μας, εξακολουθεί να είναι τόπος ευλογημένος που έχει να προσφέρει στους κατοίκους της, στους επενδυτές αλλά και στους περαστικούς φίλους της πολλά: Το δαιμάσιο φυσικό περιβάλλον της (θάλασσα, ελαι-

άνας, βουνό), το κατ' εξοχήν μεσογειακό κλίμα της, το καλύτερο, ίσως, πόσιμο νερό της χώρας μας από τις πηγές Σαπουνά της Οθρης, την πλούσια και οικονομική αγορά της, τις κατάλληλες για κολύμπι και με πανεύκολη πρόσβαση παραλίες της, τις γραφικές ταβερνούλες, καφετέριες κτλ., τα οικονομικά εστιατόρια και ξενοδοχεία, που συναντάς στην πόλη αλλά και στους κοντινούς οικισμούς, καθώς και τα κάμπινγκ του δήμου και των γειτονικών κοινοτήτων, τα όμορφα πάρκα, τον ασφαλή παιδότοπο και τους χώρους άθλησης στο κέντρο της, τη δυνατότητα ή και τον πειρασμό για περίπατο, πορεία ή τζόκινγκ στον περιφερειακό στα Πευκάκια, στον Προφήτη Ηλία, στον Καλόγηρο ή στη Βασιλική, την ευκαιρία για μιά σύντομη εκδρομή - προσκύνημα στα ιστορικά μοναστήρια του Αϊ-Βλάση και του Αϊ-Γιώργη, το γρήγορο και άνετο ταξίδι προς τις γειτονικές κοινότητες και τα μεγάλα αστικά κέντρα, οδικώς ή σιδηροδρομικώς (με δύο δρομολόγια του ΟΣΕ καθημερινά προς και από την Αθήνα), αλλά και ατμοπλοϊκά προς την Εύβοια, τις Β.Σποράδες και τα άλλα αιγαιοπελαγίτικα νησιά (με ιπτάμενα δελφίνια από τη Στυλίδα ή με φέρι-μπόουτ από τη Γλύφα).

Μια πόλη όμορφη, γραφική, γαλήνια, ιστορική κι ενδιαφέρουσα, μια πόλη ανθρώπινη κι αναμφισβήτητη ερωτική, τουλάχιστον όσον αφορά τη σχέση της με τη θάλασσα, η Στυλίδα και η γύρω περιοχή με τα πανέμορφα χωριά της σας περιμένει....

Σας περιμένει να τη γνωρίσετε, να χαρείτε τις ομορφιές της και πάνω απ' όλα να διαπιστώσετε για πρώτη ή για πολλοστή φορά πως ήταν και παραμένει μια περιοχή ευγενικών, πρόσχαρων και φιλόξενων ανθρώπων.

Θάνος Μπλούνας

Δήμαρχος Στυλίδας

Πρόεδρος 13ου Συμβουλίου Περιφέρειας
νομού Φθιώτιδας

Υ.Γ. Ευχαριστώ θερμά όλους αυτούς που συνεργάστηκαν για την έκδοση του μικρού οδηγού της περιοχής μας.

Η περιοχή της Στυλίδας πριν 100 περίπου χρόνια¹

Η πρωτεύουσα του δήμου (Φαλάρων) Σηλίς κείται εν τω βάθει όρμου του Μαλιακού Κόλπου ακριβώς περίπου επί της θέσεως της αρχαίας πόλεως Φαλάρων, ης η ακρόπολις πιθανώς έκειτο επί της κορυφής του μικρού λόφου του προεκβάλλοντος εκ της Οθρυος προς την θάλασσαν, όστις νυν ονομάζεται Άγιος Ηλίας. Της ακροπόλεως ταύτης σώζονται ερείπια τινά (....)

¹ Κείμενο και στοιχεία από: Ι.Γ. Βοητσέλας (1907) «Φθιώτις»

Χωριά του δήμου Φαλάρων (και πληθυσμός κατά την απογραφήν του 1896):

1. Στηλίσ 1852	9. Νικόβα 330
2. Αυλάκιον 183	10. Σπαρτιάς 382
3. Αχινός 317	11. Σαπουνά 112
4. Αγία Μαρίνα 196	12. Τσερνοβίτι 328
5. Βουρλιά 163	13. Κουβέλα Αχινού 50
6. Δρίστελλα 113	14. Μαγκλαβά Αχινού 50
7. Λογγίτσιον 344	15. Τρία Ποτάμια 60
8. Νεράιδα 273	

(Σύνολο πληθυσμού δήμου 4.753)

*Η Στηλίδα
στα 1913*

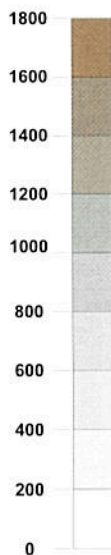

Χάρτης 2 Ανατολική Φθιώτιδα

Κατασκευή χάρτη: Π.Ματσούκα
Θεματική επεξεργασία: Τρ. Αδαμακόπουλος

0 2 4 6 8 km

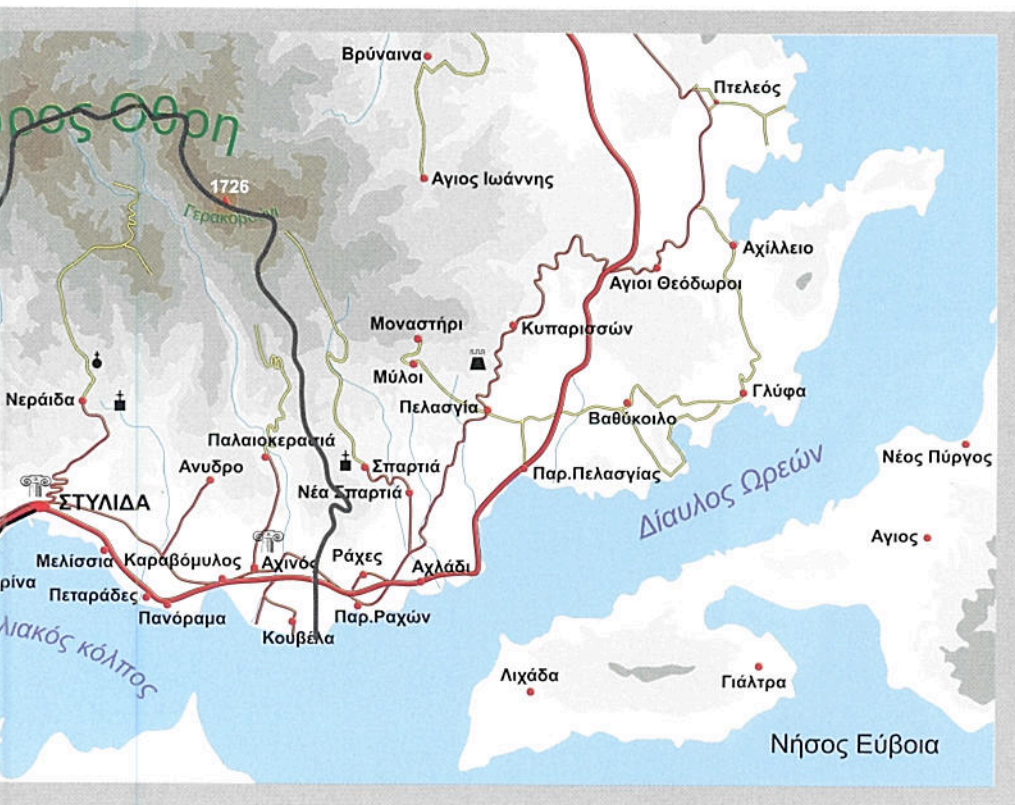
- Οριο 13ης Γεωγραφικής Ενότητας
- Οδικό δίκτυο**
- Εθνικό οδικό δίκτυο
- Επαρχιακό οδικό δίκτυο
- Χωματόδρομοι
- Σιδηροδρομική γραμμή
- Πολιτιστικά στοιχεία**
- Μοναστήρια
- Εκκλησίες με ενδιαφέροντα αρχιτεκτονικά ή/και αγιογραφικά στοιχεία
- Επισκέψιμοι τόποι αρχαιολογικού ενδιαφέροντος
- Οχυρώσεις

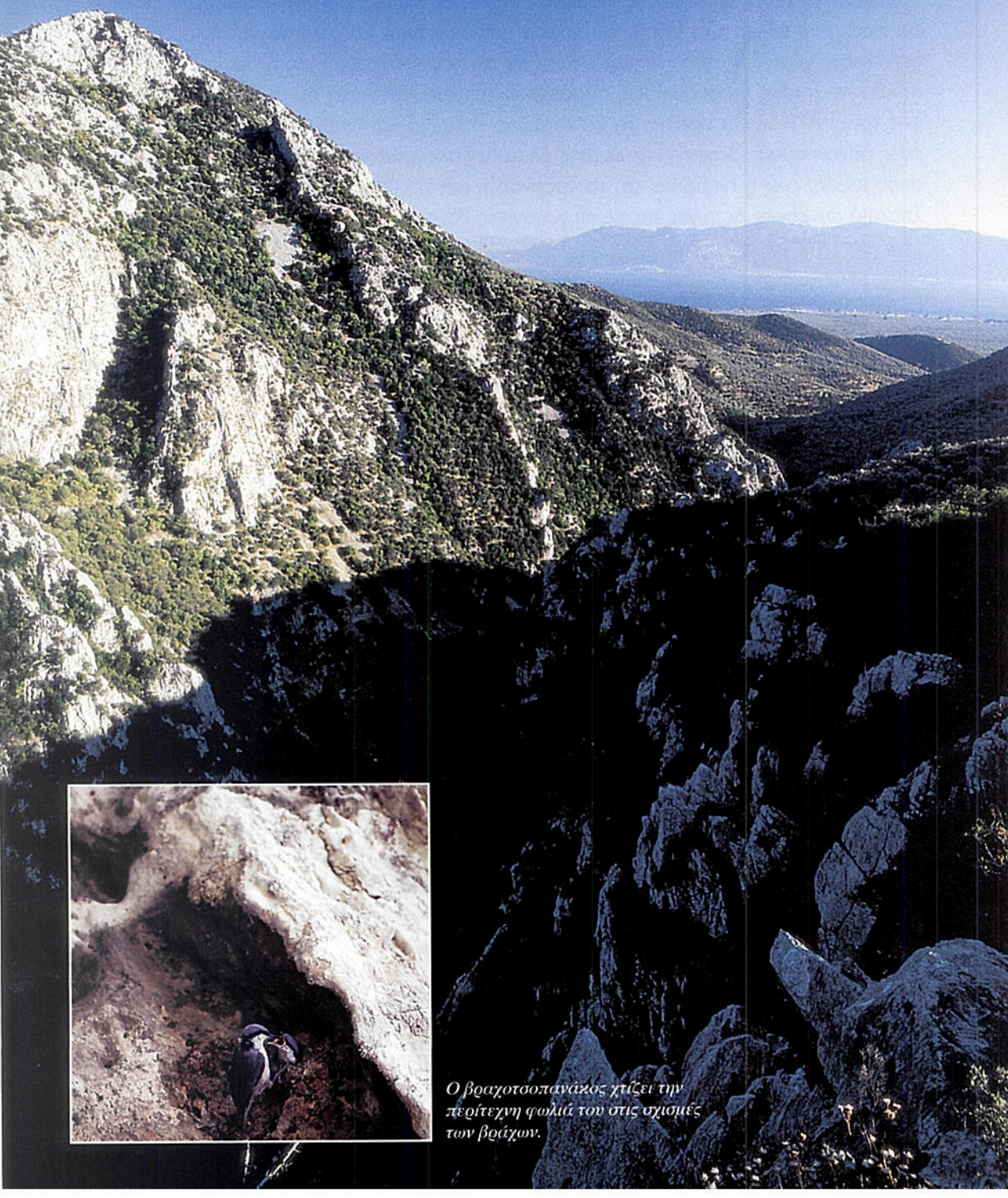

Η περιοχή της Στυλίδας σήμερα

Η γενική εικόνα της περιοχής, όπως τη δίνει ο Βορτσέλας, δεν έχει αλλάξει. Η Στυλίδα βρίσκεται πάντα στη βάση του λόφου των Φαλάρων και ένα δαχτυλίδι οικισμών ξετυλίγεται γύρω της, από την παραλία μέχρι την κορυφογραμμή της Οδρης. Στον οικιστικό ιστό μικρές τροποποιήσεις παρατηρούνται: στη λίστα των οικισμών της απογραφής του 1991 δε θα βρούμε το Σαπουνά, το Βουρλιά και τα Δρίστελλα, κτηνοτροφικούς συνοικισμούς θερινής κατοίκησης όπου δεν απογράφηκαν κάτοικοι την ημέρα της απογραφής, ενώ η Νεράιδα και το Τσερνοβίτι μετακινήθηκαν χαμηλότερα. Τέλος, η Σπαρτιά συνέδεσε τις τύχες της με τις γειτονικές Ράχες.

Έτσι οι οικισμοί της περιοχής μας το 1991 είναι η Στυλίδα με 5.000 κατοίκους, που περιλαμβάνει τους συνοικισμούς Μελίσσια (69 κατ.) και Πεταράδες (26 κατ.), και τη Μεταμόρφωση του Σωτήρα, το Αυλάκι με 634 κατοίκους, ο Αχινός με 734 κατοίκους στον κύριο οικισμό, 49 στην Κουβέλα και 9 στον Πλατανιά, ο Καραβόμυλος με 683 κατοίκους και το εξαρτώμενο Πανόραμα με 24, η Αγία Μαρίνα με 377 κατοίκους, το Λογγίτσι με 102, η Νεράιδα με 198, η Παλαιοκερασιά με 463 και το Ανυδρο με 222 κατοίκους. Ο συνολικός πληθυσμός των οικισμών φτάνει τους 8.984 κατοίκους.

*Ο βοραχοσπαγάνος χιζεί την
περίτεχη φωλιά του στις σχισμές
των βράχων.*

Τοπίο και άνθρωπος

Η Ανατολική Φθία είναι η περιοχή με τους απέραντους ελαιώνες, τους κυματιστούς λόφους, τα σκιερά ρουμάνια και τις πολλές ρεματιές. Είναι ο γεωγραφικός χώρος που προστατεύεται από την περήφανη Οδρη και που νανουρίζεται από τους απαλούς κυματισμούς του Μαλιακού, της βαθιάς αυτής κόλπωσης της Φθιώτιδας που χωρίζει την περιοχή της Στυλίδας από την αντικρινή Λοκρίδα, και εξαναγκάζει την ΕΟ Αθηνών Θεσ/νίκης να διαγράψει μια μακρά καμπύλη γύρω του. Η καρδιά της ενότητας αυτής, η περιοχή της Στυλίδας, εκτείνεται στις νότιες πλαγιές της Οδρης, ανάμεσα στις ψηλότερες κορφές του βουνού και τη βόρεια ακτή του Μαλιακού κόλπου. Η μεγάλη υψομετρική διακύμανση από την παράκτια ζώνη μέχρι τα 1726 μέτρα της κορφής και οι διαφορετικοί γεωλογικοί σχηματισμοί δημιουργούν σημαντικές εναλλαγές στα τοπία. Κύρια χαρακτηριστικά των ορεινών τοπίων είναι τα εκτεταμένα δρυοδάση και τα εύφορα λιβάδια στο ομαλό ανάγλυφο που σχηματίζουν οι αργιλικό σχιστόλιθοι και οι ψαμμίτες και οι βαθιές χαραδρώσεις με απόκρημνα ασβεστολιθικά πρανή, που κατεβαίνουν κάθετα προς τη θάλασσα.

Οι αμμονδερές παραλίες της περιοχής προσφέρονται για κολύμβηση αλλά και για ήσυχες βόλτες, όλες τις εποχές του χρόνου.

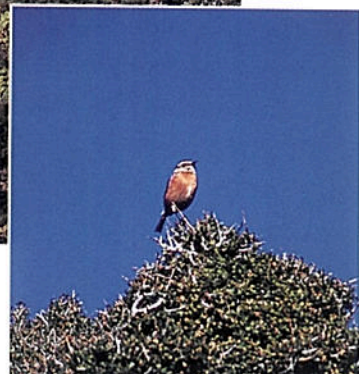
*Αρχαίοι δόμοι σπαρμένοι
στον ελαιώνα του Αχινού.*

*Τα φθινοπωρινά κολχικά
στολίζουν με τα πιτσιλωτά
άνθη τους τους ελαιώνες.*

*Οι βελανιδιές φωτίζουν το μοντό πουρναροτόπι.
Εύκολος στην παρατήρηση, ο μαυρολαίμης, είναι πολύ κοινός το χειμώνα
όταν μεγάλοι αριθμοί του είδους έρχονται από βορειότερες χώρες.*

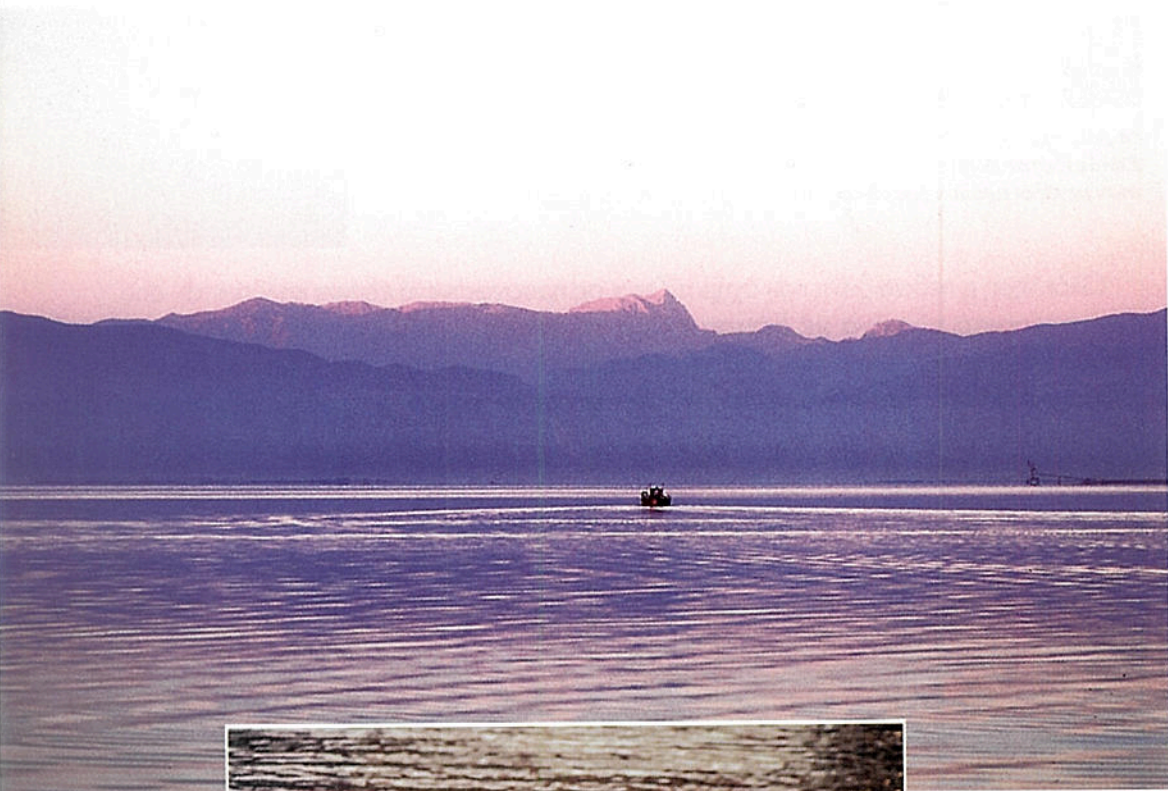

Ολόκληρη η πεδινή ζώνη που σχηματίζεται σε προσχλωσιγενή εδάφη καλύπτεται από έναν απέραντο ελαιώνα με δέντρα εκατοντάδων ετών, που σκαρφαλώνουν κατά τόπους μέχρι το υψόμετρο των 500 περίπου μέτρων, ενώ στις άγονες πλαγιές κυριαρχεί το μεσογειακό θαμνοτόπι με πουρνάρια, σχοίνα και άλλους μικρούς ξεροφυτικούς δάμνους. Οι ακτές της περιοχής είναι αμμώδεις, και στις εκβολές των κύριων ρευμάτων σχηματίζονται υγρότοποι με πλούσια βλάστηση από πλατάνια και καλαμιώνες.

*Πλούσια γροφίλη
βλάστηση στις
εκβολές του Βελλά.*

Δύο όρμοι σχηματίζονται στην παράλια ζώνη, ο όρμος της Στυλίδας, στο μυχό του οποίου βρίσκεται το ωραίο τεχνητό λιμάνι της πόλης και ο όρμος του Αχινού. Τα παράλια της Στυλίδας απολαμβάνουν μια ανεμπόδιση θέα στα μεγάλα ρουμελιώτικα βουνά, την Οίτη και τον Καλλίδρομο, που ορθώνονται πάνω από την αντικρινή όχθη του Μαλιακού, ενώ από πίσω τους ξεμυτίζει και η κορφή της Γκιώνας. Από την ψηλότερη κορφή της Οδρης, το Γερακοβούνι, ο ορίζοντας ανοίγεται και προς τα βόρεια, προς τον αχανή θεσσαλικό κάμπο, ενώ προς τα ανατολικά προβάλλει ένα αξεδιάλυτο σύνολο από λόφους και ακρωτήρια, που άλλα ανήκουν στη βόρεια Εύβοια και άλλα στη χερσόνησο του Πηλίου, και αν οι καιρικές συνθήκες βοηθούν, φαίνονται στο βάθος και οι βόρειες Σποράδες.

Οι κορφές των ρουμελιώτικων βουνών αναγγέλουν την έλευση της ημέρας στα παράλια της Στυλίδας και οι γλάροι συντροφεύουν τους ψαράδες στον καθημερινό τους μόχθο.

Εγκατελειμμένα χωριά και έρημα μοναστήρια μεταφέρουν σιωπηλά το φορτίο του χρόνου.

Οι άνθρωποι που κατοίκησαν, από τα προϊστορικά χρόνια, τη γη αυτή, έχτισαν πόλεις και ύψωσαν γύρω τους προστατευτικά τείχη, οχύρωσαν τοποθεσίες, ίδρυσαν ναούς και λάτρεψαν το δειό, θέσπισαν νόμους και έκοψαν νομίσματα, αντιστάθηκαν σε επιδρομές και διαίωνισαν την ανθρωπινή παρουσία. Με τα χέρια τους εξευμείναν τη φύση, δούλεψαν τη γη και την έκαναν να δώσει καρπούς, άνοιξαν δρόμους, γεφύρωσαν περάσματα, εκμεταλλεύτηκαν τις υδατοπτώσεις για να θέσουν σε λειτουργία λιοτριβεία και νερόμυλους, έχτισαν πετράλωνα, εκκλησιές και μοναστήρια, ύψωσαν καμπαναριά και ίδρυσαν σχολεία, βελτίωσαν την κατοικία τους και μάζεψαν το θησαυρό της θάλασσας.

Αποσταμένοι έσβησαν τη δίψα τους σε πετρόχτιστες βρύσες με πελεκημένες κούπες, λιγότεψαν τα βήματά τους σε μελαγχολικές φθινοπωριάτικες μέρες, ενώ στις χειμωνιάτικες και παγερές νύχτες ζήτησαν δαλπωρή σε λιδοόκτιστα κονάκια, για να μαζέψουν κατόπιν ανοιξιάτικα λουλούδια σε όχτους και προσήλια. Όταν βρέθηκαν στον όργο, τους έκαψε ο ήλιος και τους ζάλισε το φλύαρο τζιτζίκι, ενώ το βράδυ τους ξεκούρασε το δροσερό αεράκι και το καληκέλαϊδο αηδόνη. Οι άνθρωποι εκείνοι έζησαν, υπέφεραν, ήλπισαν και “έφυγαν”, συνεχίζουν όμως τα βήματά τους οι σημερινοί κάτοικοι στον ίδιο τόπο με τη δημιουργική παρουσία τους.

Στυλίδα

Η άλλοτε πρωτεύουσα του Δήμου Φαλάρων, η πανέμορφη Στυλίδα, η “υφούλα του Μαλιακού”, όπως αρέσκονται να την αποκαλούν οι ντόπιοι, είναι, με τους 5.000 κατοίκους της, ο μεγαλύτερος οικισμός της περιοχής. Είναι η έδρα του 13ου Συμβουλίου Περιοχής και μια από τις πιο ζωντανές κωμοπόλεις του νομού Φθιώτιδας. Συνδέεται σιδηροδρομικώς με τη Λαμία (δύο δρομολόγια του ΟΣΕ καθημερινά προς και από τη Αθήνα) και οδικώς, τόσο μέσω της παλιάς εθνικής οδού, όσο και μέσω της, διερχόμενης από την πόλη, νέας εθνικής οδού Αθηνών-Θεσσαλονίκης, απέχει δε από τη Λαμία μόλις 15 χλμ. Ακόμη το λιμάνι της εξυπηρετεί την αεροπορική συγκοινωνία με τα κοντινά νησιά με ιπτάμενα δελφίνια. Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία, την ελαιοκαλλιέργεια, το εμπόριο, την αλιεία και με αστικά επαγγέλματα.

Γραπτές μαρτυρίες¹, αλλά και σωστικές ανασκαφές επιτρέπουν να ταυτίσουμε τη σημερινή κωμόπολη με τα αρχαία Φάλαρα. Φαίνεται ότι η πόλη κατοικήθηκε από τα κλασσικά μέχρι και τα ρωμαϊκά χρόνια. Τμήμα του τείχους των αρχαίων Φαλάρων διατηρείται στο δυτικό άκρο της πόλης.

¹ Στραβόνος Γεωγραφικά, Θ', 435 (παρ. 13) Διόδωρος Ιστορική Βιβλιοθήκη, 14,12, Λίβιον XXVII 30, XXXV 43-45

Πρόσφατα επαναλειτούργησε η σιδηροδρομική σύνδεση της Στυλίδας με τη Λαμία, το Λιανοζλάδι και την Αθήνα.

Στη Φραγκοκρατία η πόλη ανήκε στη βαρωνία του Ζητουνίου (Λαμίας). Την περίοδο αυτή πρωτοεμφανίζεται με το όνομα Στυλίδα, ονομασία που πήρε από το τότε όνομα του Μαλιακού κόλπου. Λείψανα των κτιρίων της μεσαιωνικής περιόδου βρέθηκαν σε εκσκαφές μέσα στην πόλη, όπου αποκαλύφθηκαν ψηφιδωτό δάπεδο, υπολείμματα τείχους και διάφορα αντικείμενα.

Στη διάρκεια της επανάστασης του 1821, έγιναν στην περιοχή σημαντικές μάχες για τη συγκράτηση των Τούρκων βορείως της Λαμίας. Στην πόλη έζησε για πολλά χρόνια και ετάφη ο ενδημηματογράφος και αγωνιστής του 1821 Νικόλαος Κασομούλης. Στα 1833, η Στυλίδα έγινε πρωτεύουσα του Δήμου Φαλάρων, στον οποίο υπάγονταν δέκα πέντε χωριά. Στη Στυλίδα λειτούργησε για πρώτη φορά (1872) ατμοκίνητο εργοστάσιο των Αφών Αγαδοκλή, με πανελλήνια και παμβαλκανική ακτινοβολία.

Η Στυλίδα με την ωραία ρυμοτομία και την ήσυχη θάλασσα ήταν και είναι το επίγειο της Λαμίας. Πριν αναπτυχθεί η χερσαία συγκοινωνία, το εμπόριο και η επικοινωνία της Φθιώτιδας προς και από την Αθήνα γινόταν μέσω του λιμανιού της Στυλίδας. Η ίδια η

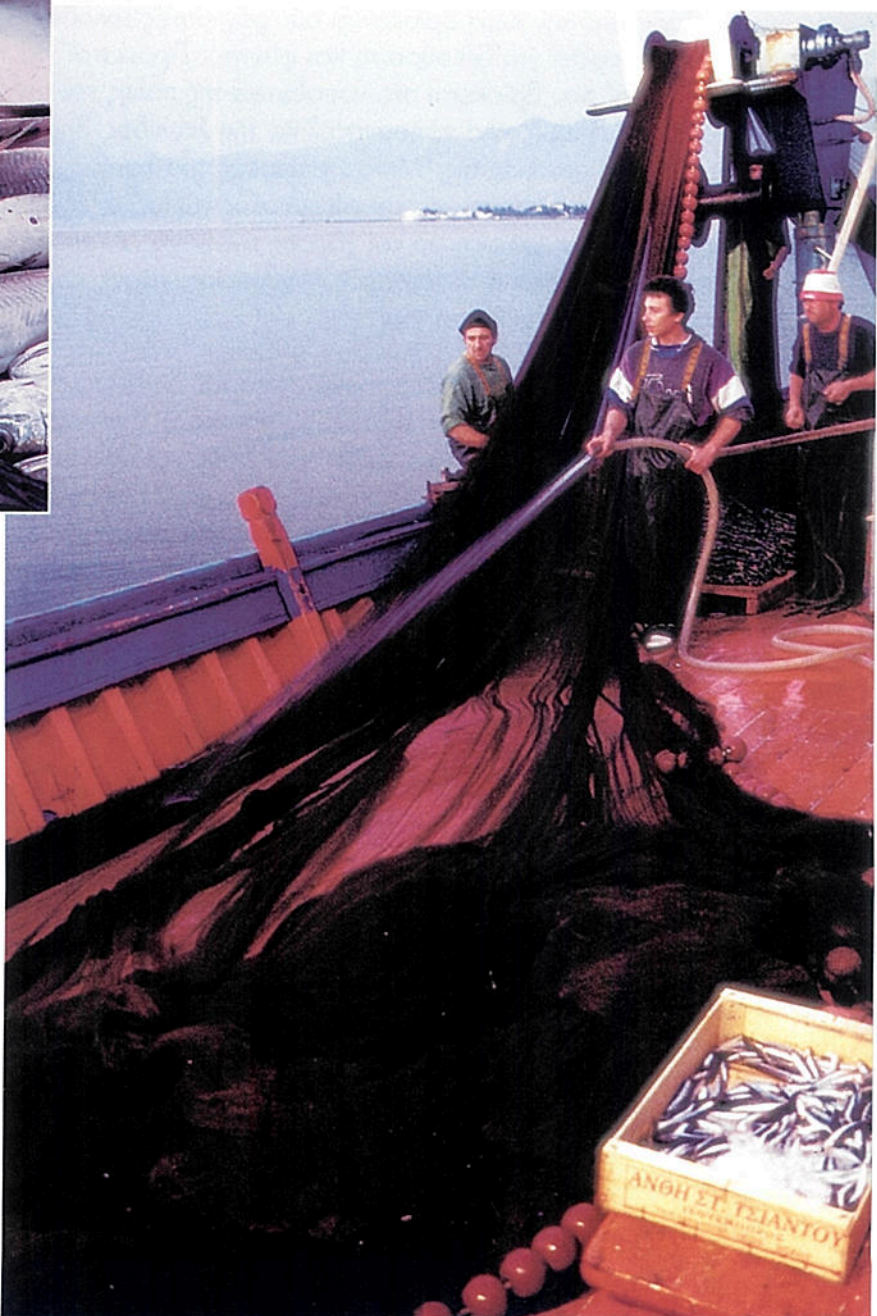
πόλη υπήρξε το πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο της περιοχής, αφού εκεί λειτούργησε για πολλές δεκαετίες το Ελληνικό Σχολείο ή "Σχολαρχείο", όπου φοίτησαν χιλιάδες παιδιά απ' την ανατολική, κυρίως, Φθιώτιδα.

Πριν τον πόλεμο, η Στυλίδα είχε πολλά διώροφα σπίτια, τα περισσότερα λιτού ύφους, αλλά και αρκετά νεοκλασικού. Στη διάρκεια του εμφυλίου, η πόλη στέγασε τους κατοίκους όλων των ορεινών χωριών. Μετά την ολοκλήρωση της παλαιάς,

αλλά ακόμα πιο έντονα μετά την περάτωση των έργων της νέας εθνικής οδού, η πόλη αποκόπηκε από το θαλάσσιο μέτωπο, διατήρησε όμως τη στενή σχέση της με τη θάλασσα και εξακολουθεί να διαθέτει μια πλουσιότατη ψαραγορά με φρέσκα ψάρια.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η πόλη αναπτύσσεται οικιστικά κατά μήκος της εθνικής οδού.

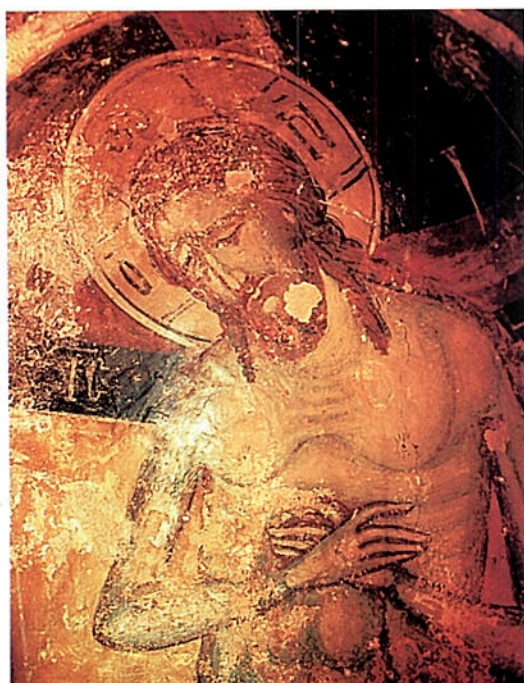

*Νύχτα ξεκινούν τα
καΐκια για τα ανοιχτά
για να επιστρέψουν το
χάραμα φωστωμένα
ολόφρεσκα ψάρια που
θα διοχετευθούν αμέ-
σως στη δημοτική
ψαραγορά.*

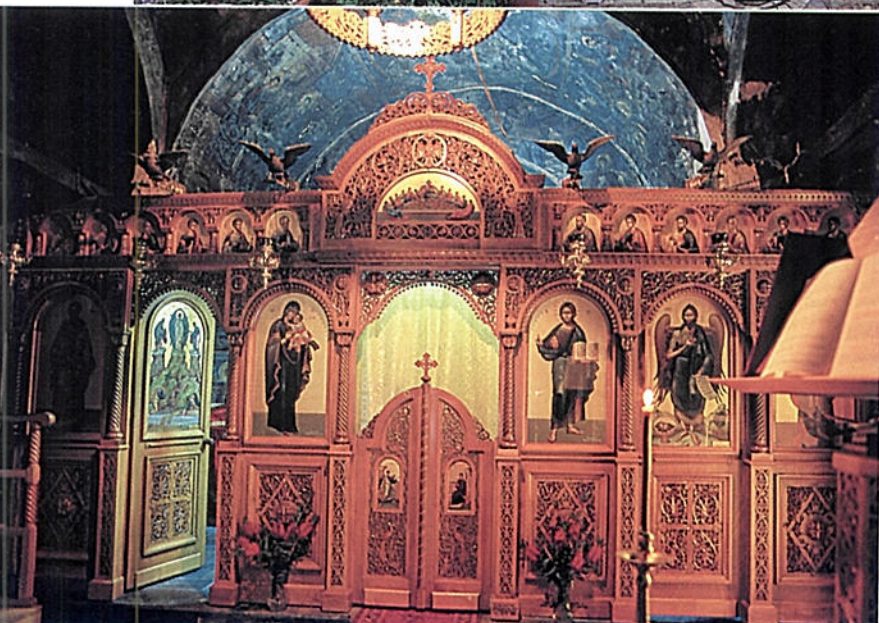
Στη Στυλίδα λειτουργούν δέκα οκτώ εκκλησιές, όλες του 19ου και του 20ου αιώνα, ανάμεσα στις οποίες είναι και εκείνη των παλαιοεορτολογιτών, η οποία είναι αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και αποτελεί ενορία με δεκάδες οικογένειες Στυλιδιωτών. Ακόμη, η Στυλίδα έχει, από το 1919, δικές της εφημερίδες και στις ημέρες μας εκδίδεται η δημονιαία δημοτική εφημερίδα "Στυλίδα Σήμερα". Κάθε Παρασκευή διοργανώνεται λαϊκή αγορά, ενώ οι εκδηλώσεις της Ναυτικής Εβδομάδας γίνονται κάθε Ιούνιο.

Γύρω από την κώμη βρίσκονται δύο μαγευτικές τοποθεσίες, τις οποίες αξίζει κανείς να επισκεφθεί για ξεκούραση και φαγητό. Πρόκειται για την ήσυχη και μαγευτική "Βασιλική" που βρίσκεται στα νοτιοδυτικά της πόλης και τον "Αϊ-Γιαννάκο" στα νοτιοανατολικά. Ακόμη, στα νοτιοανατολικά της Στυλίδας δημιουργήθηκε και εξελίσσεται ταχύτατα ο οικισμός της "Μεταμορφώσεως του Σωτήρα", ο οποίος υπάγεται στο Δήμο της Στυλίδας. Είναι ήσυχος και ειδυλλιακός χώρος, στον οποίο μπορεί ο επισκέπτης να βρει ταβέρνες για φαγητό και χώρους αναψυχής. Ανάμεσα στη Μεταμόρφωση και τη Στυλίδα βρίσκεται ο συνοικισμός «Μελίσσια», χώρος που πολλοί Λαμιώτες προτιμούν για τα θαλασσινά μπάνια τους.

Τέσσερα χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Στυλίδας, θα συναντήσουμε το μοναστήρι του Αγίου Βλασίου που βρίσκεται χτισμένο σ' ένα λοφίσκο. Το μοναστήρι, που αναστήθηκε πρόσφατα, είχε κτισθεί στα 1746 και είναι ένα αξιόλογο θρησκευτικό μνημείο. Η πλούσια αγιογράφηση του 18ου αιώνα, το ήσυχο περιβάλλον και ο πέριξ χώρος δημιουργούν ένα σύνολο θρησκευτικής ανάτασης. Δίπλα στον Αγιο Βλάσιο βρίσκεται το εκκλησάκι του Αϊ - Γιάννη, που είναι ένα πραγματικό στολίδι με τις τοιχογραφίες των μέσων του 18ου αιώνα.

*Τοιχογραφία από
το εκκλησάκι
του Αϊ-Γιάννη*

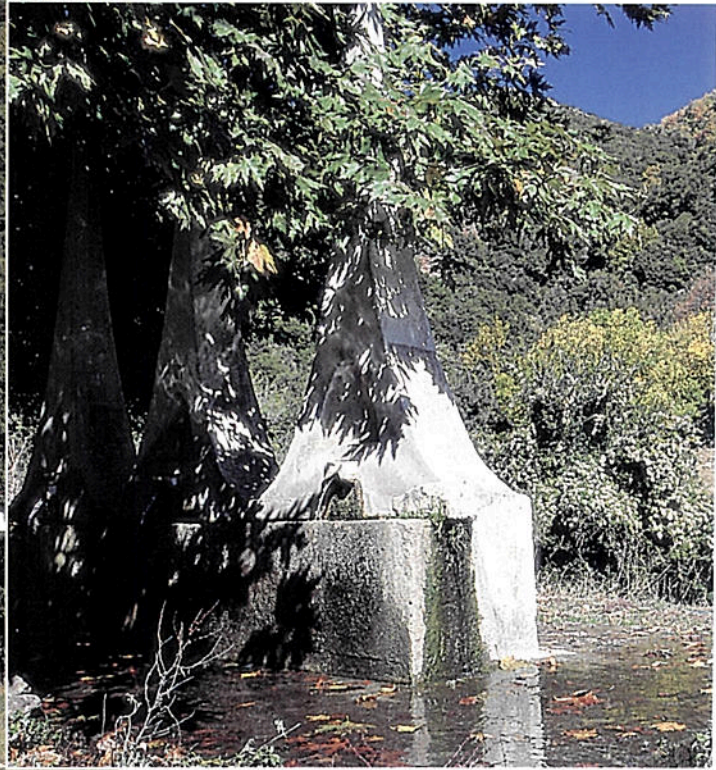

*Το καθολικό
της μονής
Αγίου Βλασίου*

Μετά τον Άγιο Βλάσιο, και σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων με καλό χωματόδρομο, συναντάμε το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου Νεράιδας, πρόσφατα ανακαινισμένο. Στο καθολικό της μονής διατηρούνται οι τοιχογραφίες του 1753. Στο ναό είναι προσαρτημένο μικρό παρεκκλήσι με τρούλο, ο Άγιος Ανδρέας Κρήτης.

Το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου όπως και οι μονές Αγίου Βλασίου και Ταξιαρχών ανήκουν στον Αγιορειτικό τύπο και αποτελούν ένα μοναστικό σύνολο των μεταβυζαντινών χρόνων.

*Ο ναός των Αγίων Αναργύρων
και η κοίτη στον ομώνυμο
χώρο αναψυχής.*

Τέλος, λέγεται ότι κοντά στην κορυφογραμμή του βουνού, στα ριζά του μεγάλου βράχου από όπου ξεπηδά ένα από τα μεγαλύτερα κεφάλάρια της περιοχής, λειτούργησε κάποτε μοναστήρι των Αγίων Αναργύρων. Σήμερα δεν απομένουν παρά ελάχιστα ερείπια του καθολικού, έχει κτιστεί ωστόσο ένας μεγάλος νεότερος ναός και ο δήμος έχει διαμορφώσει έναν υπαίθριο χώρο αναψυχής. Το νερό του κεφαλόβρυσου οδηγείται στο σύστημα ύδρευσης της Στυλίδας.

ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΣΤΥΛΙΔΑΣ Κωδικός αυτόματης κλήσης: 0238

Αστυνομικό Τμήμα: 22222 - 23333
 Κέντρο Υγείας : 23300 - 23301 - 23302
 Λιμεναρχείο: 22329
 Τελωνείο: 22339

Δημαρχείο

Τηλ. κέντρο: 22555 - 22326
 Τεχνικές υπηρεσίες: 22065

Δημοτικό νεκροταφείο: 23549
 Δημοτικό Fax: 24783
 Σταθμός ΤΑΞΙ: 22888

Τράπεζες

Α.Τ.Ε.: 22002
 ΕΘΝΙΚΗ: 22425
 ΕΜΠΟΡΙΚΗ: 24340

Άλλες υπηρεσίες

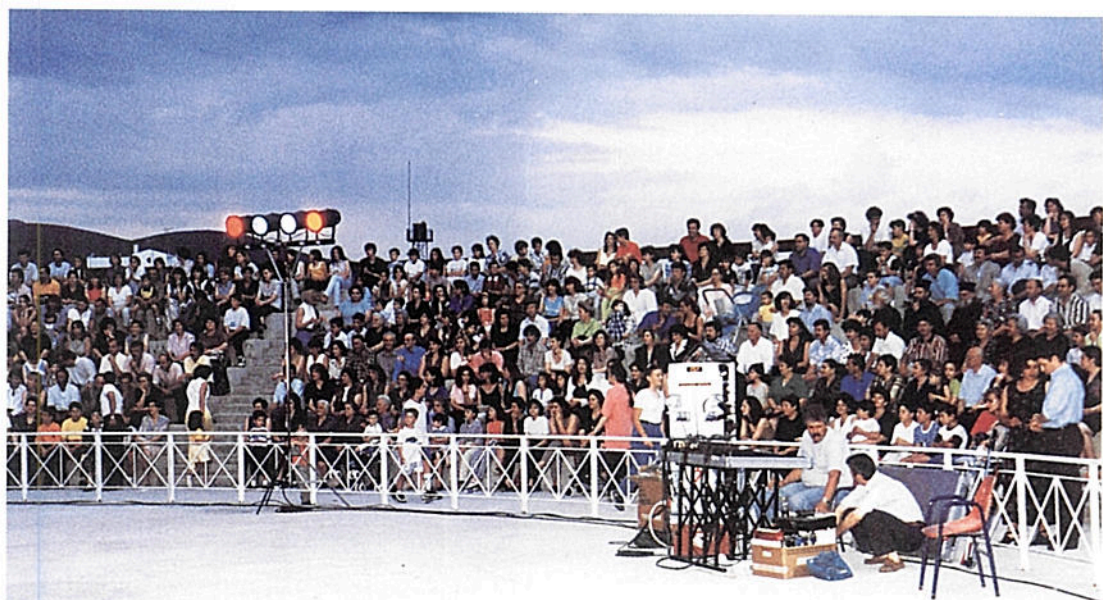
Πρακτορείο ΚΤΕΛ: 22111
 ΕΛΤΑ: 22579
 Δ.Ο.Υ.: 22020
 Ι.Κ.Α.: 22333
 Γεωπονείο: 22351

Δασικό Περιφ. Γραφείο: 22789
 Αγροτικό Κτηνιατρείο: 22787
 Ειρηνοδικείο Φαλάρων: 22857
 Λιμενικό Ταμείο: 22360
 Ενωση Ελαιουργικών
 Συν/σμών: 22313

Ελαιουργική: 22370
 Λύκειο: 22340
 Γυμνάσιο: 22377
 Δημοτικά: 1ο: 22384, 2ο: 22532
 Νηπιαγωγείο 2ο: 24140
 Παιδικός Σταθμός: 22256

Φαρμακεία

Γκλέτσος Αθανάσιος 23928
 Μίχας Ηλίας 23777
 Μίχας Νικόλαος 22797
 Παπαγεωργίου Μαρία 22788
 Τρίγκας Θεόδωρος 23435

Από εκδήλωση στο ανοιχτό Δημοτικό Θέατρο της Στυλίδας

Παιδότοπος Στυλίδας: Τα παιδιά συμμετέχουν στις εκδηλώσεις της Ναυτιλής Εβδομάδας 1994.

Φωτογραφίες από το αρχείο του Δήμου Στυλίδας.

*Ξημέρωμα
στο λιμάνι
της Στυλίδας*

Αγία Μαρίνα

Πληθυσμός: 377 κάτοικοι
 Συγκοινωνία: διερχόμενη λεωφορεία ΚΤΕΛ
 διερχόμενο τρένο: Στυλίδα-Λαμία-Αθήνα
 Τηλ Κοινότητας: 0238-22001
 Τηλεπ. Πρακτορείο: 22381
 Δημοτικό Σχολείο: 24074

Η τοποθεσία της Αγίας Μαρίνας, που σχετίζεται από τους ιστορικούς με τη θέση και την ισχύ της ακρόπολης Ναρθακίου, πιθανολογείται ότι διαιωνίζει τη θέση του αρχαίου επινείου της περιοχής. Οπωσδήποτε, ο σημερινός οικισμός είναι προεπαναστατικός. Όπως γράφει ο περιηγητής Αργύρης Φιλιππίδης, ο Τούρκος διοικητής του Ζητουνίου "έκαμε ένα παλάτι μεγάλο ωσάν της Κωνσταντινουπόλεως". Μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα ήταν τούρκικο τσιφλίκι και το αγόρασε στα 1833 ο Αλέξανδρος Μανσόλας. Στη διάρκεια του αγώνα του 1821, στην Αγία Μαρίνα έγιναν συγκρούσεις ανάμεσα στους εμπόλεμους, όπου και φονεύθηκε ο Δανός Φιλέλληνας Βλαδίμηρος Δεκουαλέν, ιππίλαρχος, του οποίου κενοτάφιο βρίσκεται στο κέντρο του χωριού.

Στα δυτικά της Αγίας Μαρίνας, μια παλιά προβλήτα φόρτωσης βωξιτών ξεμακραίνει προς τα ανοιχτά του κόλπου.

Από διοικητικής πλευράς η Αγία Μαρίνα ανήκε άλλοτε στο Δήμο Φαλάρων, άλλοτε στη Στυλίδα και για μικρό χρονικό διάστημα στη Λαμία, αλλά από το 1962 αποτελεί χωριστή κοινότητα. Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη θάλασσα, τη γεωργία, το εμπόριο και τον τουρισμό. Ενα από τα πιο γνωστά θέρετρα του Μαλιακού, χώρος παραθερισμού παλιότερα, η Αγία Μαρίνα παραμένει σήμερα ονομαστός τόπος αναψυχής. Οι περισσότεροι Λαμιώτες, αλλά και πολλοί κάτοικοι των χωριών του Φθιώτικου κάμπου

εκεί καταφεύγουν τους θερινούς μήνες για να κολυμπήσουν, καθώς ο οικισμός απέχει από τη Λαμία μόλις 13 χλμ., και διαθέτει καθαρή θάλασσα και ωραία αμμουδιά. Ο πυρήνας του οικισμού διασώζει μερικά παραδοσιακά κτίσματα, ενώ στην ανατολική άκρη του βρίσκεται το παλιό κτίριο του ΟΣΕ. Στην παραλία βρίσκονται γραφικές ταβέρνες με νόστιμα θαλασσινά.

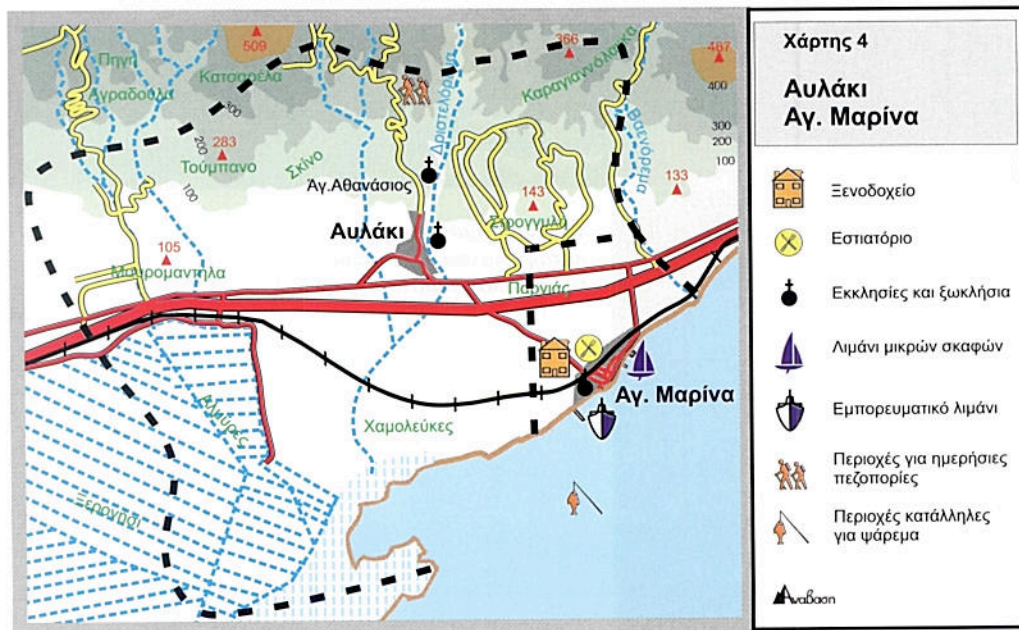

Το μικρό λιμάνι του χωριού προσφέρει καταφύγιο στα 15 περίπου σκάφη των ημεραγγελματιών ψαράδων

Αυλάκι

Πληθυσμός: 198 κάτοικοι
 Συγκοινωνία: διερχόμενη λεωφορεία ΚΤΕΛ
 Τηλ. Κοινότητας: 0238-22465.
 Τηλεπ. Πρακτορείο: 22383
 Δημοτικό Σχολείο: 23943

Το Αυλάκι είναι πολύ παλιό χωριό, αφού πληροφορίες γι' αυτό βρίσκουμε στα αρχεία της Βενετίας το 1423. Αλλά ας δοθεί ο λόγος στον Έλληνα περιηγητή Αργύρη Φιλιππίδη, ο οποίος στα τέλη του 18ου αιώνα επισκέφθηκε την περιοχή και μας άφησε ένα αξιόλογο περιηγητικό κείμενο: "Εβγαίνοντας κατά ανατολάς από το Ζητούνι διά να έλθης εις την Στυλιδα, έρχεσαι ολίγον εις τα πρόποδα του μικρού βουνού, αφήνεις αυτό αριστερά και δεξιά τον κάμπο του Ζητουιού, ευρίσκεις και εβγαίνει μέσα εις τον δρόμον μέσα εις τας πέτρας, ένα νερόν ίσια με της Λιβαδίας πλην εβγαίνει χαμηλά ίσια με την γην, και δεν γίνονται μύλοι και άλλα. Αυτό το νερό πνίγει χρονικώς το ένα τέταρτον από τον κάμπο του Ζητουιού. Με αυτό ποτίζουν την γην το καλοκαίρι και είναι πάντα εύφορος. Δεν έχει αστόχια ποτέ. Εδώ μέσα γίνονται ρύζια, αρκετά βαμβάκια, σιτάρια και άλλα. Αυτά τα δουλεύουν όλα από το Ζητούνι. Ο τόπος όμως είναι μούλκι του ηγεμόνος της Ελλάδας και δουλεύοντας παίρνουν τα μισά. Ερχεσαι από εδώ και έμπροσθεν όλο κατά ανατολάς δύο ώρες δρόμον, ευρίσκεις το Αυλάκι, χωριόν και αυτό του Ηγεμών με τριάντα σπίτια, κατοικημένο από Χριστιανούς έξω μόνον από ένα ζαμπίτη οπού έχει Τούρκους".

*Λεπτομέρεια
παλιάς πόρτας από
εγκαταλειμμένο
καλύβι του χωριού*

*Ο πολύτιμος καρπός της ελιάς είναι για το Αυλάκι,
όπως και για τους περισσότερους οικισμούς της
περιοχής, η κυριότερη πηγή εισοδήματος.*

Λίγο πριν από την Επανάσταση του 1821, το Αυλάκι ήταν τσιφλίκι του Μουσταφά-Μπέη και αργότερα αγοράστηκε από κατοίκους της Άμφισσας. Στα 1898 ιδρύθηκε γραμματοδιδασκαλείο.

Οι κάτοικοι ασχολούνται, κυρίως, με τη γεωργία (βαμβάκια, κηπευτικά) και με την ελαιοκαλλιέργεια. Αρκετοί ασχολούνται και με αστικά επαγγέλματα, αφού εύκολα μπορούν να μετακινούνται καθημερινά στη Στυλίδα ή τη Λαμία.

Λογγίτσι

Πληθυσμός: 102 κάτοικοι
Τηλεφωνείο: 0238-22390

Το Λογγίτσι, που άλλοτε ήταν το μεγαλύτερο και ακμαιότερο χωριό του Δήμου Φαλάρων, έχασε μεταπολεμικά την ικμάδα του και τώρα δεν έχει παρά 100 περίπου κατοίκους, οι περισσότεροι κτηνοτρόφοι. Στην προεπαναστατική περίοδο ανήκε στην επαρχία Ζητουνίου και ήταν κεφαλοχώρι, δηλαδή δεν ήταν τσιφλίκι. Μετά την Επανάσταση ήταν ένα από τα χωριά του Δήμου Φαλάρων, αλλά το 1912 αποτέλεσε χωριστή κοινότητα. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι ως το 1930 ο συνοικισμός Δρίστελλα ανήκε στην κοινότητα Λογγιτσίου, αλλά τη χρονιά εκείνη προσαρτήθηκε στην κοινότητα της Νεράιδας. Οι κάτοικοι του χωριού ασχολούνται κυρίως με την κτηνοτροφία, οδηγώντας τα κοπάδια τους στους απέραντους βοσκοτόπους του χωριού, που φθάνουν να καλύπτουν το 90% της κοινοτικής έκτασης.

Για να ανέβει κανείς μέχρι το Λογγίτσι, αφήνει την παλαιά εθνική οδό και ακολουθεί ένα βατό χωματόδρομο. Λίγα χιλιόμετρα μετά, ο δρόμος τέμνει τη χαράδρα του Δριστελλορρέματος, όπου κατηφορίζει ένας χαρούμενος ορεινός ποταμός συνεχούς ροής. Η χαράδρα, που στο μεγαλύτερο τμήμα της είναι κατάφυτη από πλατάνια, γεφυρώνεται από ένα σύγχρονο τεχνικό έργο. Δίπλα του, το παλιό πετρόχτιστο τοξωτό γεφύρι και λίγο κατάντι, ο παλιός νερόμυλος, τώρα ερειπωμένος, δείχνει την άρρηκτη σχέση ορεινών νερών και παραγωγής του κάμπου. Η κοιλάδα που ανοίγεται πάνω από

το γεφύρι, κατάσπαρτη με κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις, αλλού σύγχρονες μονάδες και αλλού παμπάλαια ερειπωμένα μαντριά, είναι κατάστικτη από τα παλιά κτηνοτροφικά μονοπάτια. Στο δυτικό κλάδο της κοιλάδας ήκμασε επί τουρκοκρατίας το μοναστήρι του Αγίου Δημητρίου. Η μονή διαλύθηκε στις αρχές του αιώνα και μόνο ερείπια του καθολικού και των κελλιών φαίνονται ακόμα δυτικά του χωριού. Στο ίδιο παρακλάδι του Δριστελλορρέματος διακρίνονται τα ορύγματα των αρχαίων μεταλλείων, που ξαναλει-

Ερείπια της μονής Αγίου Δημητρίου φαίνονται ακόμα δυτικά του χωριού

τούργησαν στις αρχές του αιώνα. Ο δρόμος από τον οποίο μεταφερόταν το μέταλλευμα με υποζύγια μέχρι την Αγία Μαρίνα δρασκέλιζε το ρέμα με ένα πέτρινο μονότοξο γεφύρι, τώρα πια γκρεμισμένο. Ο ίδιος ο μουλαρόδρομος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για μια ευχάριστη πεζοπορία από το Λογγίτσι ή το Λιμογάρδι μέχρι το Αυλάκι. Τέλος, τον παλιό αυτό δρόμο δανείζεται ο αυτοσχέδιος αρδευτικός αγωγός που ποτίζει τους ελαιώνες και τα μπιστάνια του Αυλακίου.

Νεραΐδα

Πληθυσμός: 198 κάτοικοι
 Συγκοινωνία: λεωφορεία ΚΤΕΛ
 Τηλ. Κοινότητας: 0238-23423
 Τηλεπ.Πρακτορείο: 22391

Το χωριό Νεραΐδα βρίσκεται σε ένα μικρό οροπέδιο πάνω από τη Στυλίδα. Η θέση εποίκισθη από τους κατοίκους της παλαιάς Νεραΐδας, που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν το χωριό τους το οποίο πυρπολήθηκε στον πόλεμο. Η παλαιά Νεραΐδα ήταν χωριό προεπαναστατικό και ανήκε σε τούρκο αξιωματούχο, ήταν δηλαδή τσιφλίκι. Μετά την απελευθέρωση ήταν ένα απ' τα χωριά του Δήμου Φαλάρων. Το 1912 αποτέλεσε χωριστή κοινότητα στην οποία το 1930 προσαρτήθηκε ο συνοικισμός Δρίστελλα. Στη σημερινή Νεραΐδα, οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία στο μικρό αρδευόμενο κάμπο τους και με την κτηνοτροφία στα μεγάλα βοσκοτόπια της κοινότητας. Στη Νεραΐδα διατηρούνται οι μόνες άξιες λόγου εκτάσεις αμπελώνων της περιοχής, μια καλλιέργεια που κάποτε ήταν στη βάση της οικονομίας της επιβίωσης και αφθονούσε σε όλα τα χωριά.

Το χωριό Νεράιδα βρίσκεται σε ένα μικρό οροπέδιο πάνω από τη Στυλίδα. Στην παλιά Νεράιδα σώζεται η εκκλησία

Δίπλα στο χωριό και σε μία καταπράσινη ρεματιά βρίσκεται το μοναστήρι των Ταξιαρχών. Το καθολικό, σπουδαιότατο από αρχιτεκτονικής άποψης, είναι τρίκλιτη βασιλική, με έναν μεγάλο τρούλο στο κέντρο και οκτώ μικρότερους στα κλίτη. Ο ναός είναι κατάγραφος εσωτερικά με πλούσιο εικονογραφικό πρόγραμμα από μορφές αγίων και σκηνές της Καινής Διαθήκης. Οι τοιχογραφίες στην ανώτερη ζώνη των τοίχων, στον τρούλο και την εξωτερική πλευρά του δυτικού τοίχου είναι παλαιότερες εκείνων του Αγίου Γεωργίου Νεράιδας και ανώτερης τέχνης, καθιστώντας έτσι το ναό το πιο αξιόλογο μεταβυζαντινό μνημείο της Φθιώτιδας. Το μοναστήρι διαλύθηκε το 1833 με το σχετικό νόμο του Όθωνα, όπως και εκατοντάδες άλλα μοναστήρια στη νότια Ελλάδα.

Το καθολικό της μονής των Ταξιαρχών θεωρείται το πιο αξιόλογο μεταβυζαντινό μνημείο της Φθιώτιδας.

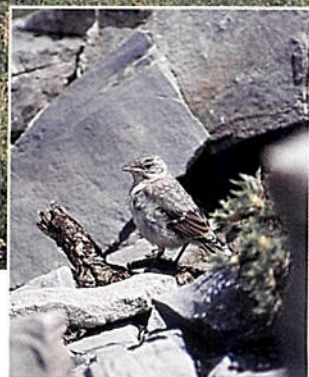
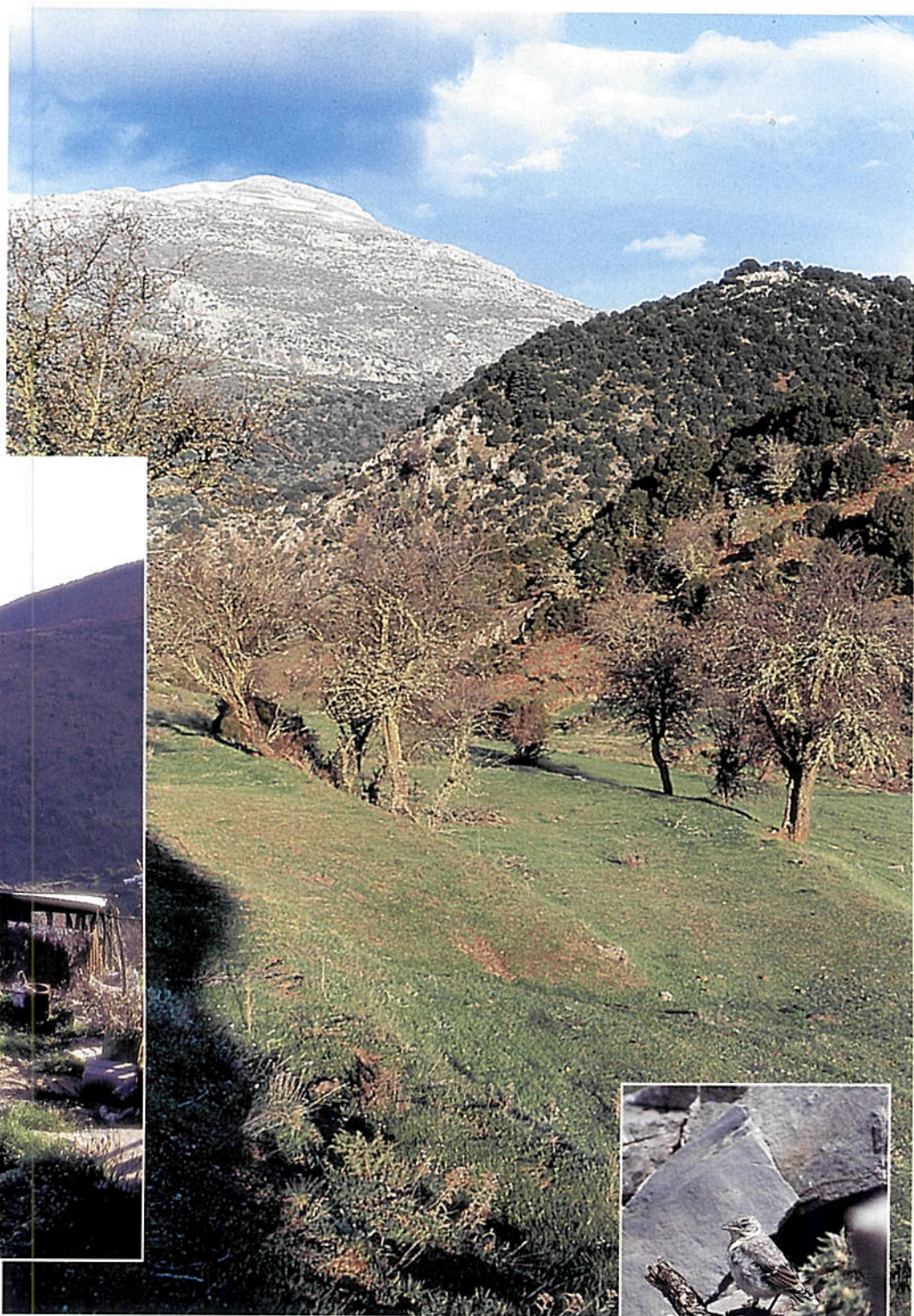
Τοιχογραφίες από τον τρούλο του καθολικού της μονής Ταξιαρχών.

Η Νεραίδα είναι η “πύλη” για να φτάσει κανείς στην “καρδιά” της ορεινής Όθρης, όπου βρίσκονται η Βουρλιά, ο Σαπουνάς, τα Δρίστελλα και το Δροσούνι, θερινοί συνοικισμοί Σαρακατσάνων κτηνοτρόφων. Οι συνοικισμοί αυτοί ερημώνουν το χειμώνα, αλλά το καλοκαίρι αναβιώνουν οι μέρες της δόξας της ποιμενικής ζωής. Οι χαρακτηριστικές καλαμένιες σαρακατσάνικες καλύβες γεμίζουν ξανά φωνές, καθώς ολόκληρες οικογένειες ανεβαίνουν και παραθερίζουν μαζί με τους κτηνοτρόφους στα ψηλώματα. Τα βοσκοτόπια αυτά, που απλώνονται από το πάνω μέρος των ελαιώνων μέχρι την κορυφογραμμή της Όθρης, ήταν κάποτε λιβάδια του τσελιγκάτου που διοικούσε ο αρχισέλιγκας Πεπόνας.

Από τη Βουρλιά, αγναντεύει κανείς το Γερακοβούνι ή Γκιούζι, την ψηλότερη κορυφή της Όθρης, που φτάνει τα 1726 μέτρα. Η ανάβαση στην κορυφή είναι επίπονη, αλλά η θέα που έχει κανείς από εκεί πάνω αποζημιώνει την προσπάθεια.

Χαρακτηριστική καλαμένια σαρακατσάνικη καλύβα. Η ψηλότερη κορυφή της Όθρης, Γερακοβούνι, φθάνει τα 1726 μέτρα. Ο σταχτοπετροόγκλης, τυπικός κάτοικος των ανοιχτών βραχωδών περιοχών, περνάει το καλοκαίρι στη χώρα μας, κυρίως ψηλά στα βουνά.

Άνυδρο (παλιά Νικόβα)

Πληθυσμός: 222 κάτοικοι
 Συγκοινωνία: λεωφορεία ΚΤΕΛ
 Τηλ. Κοινότητας: 0238-41480
 Τηλεφωνείο: 41341
 Δημοτικό σχολείο: 42179

Είτε μέσα από τη Στυλίδα είτε από σύντομο ασφαλτόδρομο που διακλαδίζεται από την παλαιά εθνική (3 χλμ) διασχίζουμε τους ελαιώνες και φτάνουμε στο Άνυδρο. Είναι χωριό προεπαναστατικό και μάλιστα κεφαλοχώρι. Μετά την Επανάσταση του 1821 και συγκεκριμένα στα 1834, 1835, ίσως και αργότερα, η Νικόβα, ο Αχινός και το Τσερνοβίτι (Παλιοκερασιά), αποτελούσαν μία ενορία. Μετά την απελευθέρωση, η Νικόβα ήταν ένα από τα χωριά του Δήμου Φαλάρων ως το 1912. Τη χρονιά εκείνη έγινε κοινότητα στην οποία είχε προσαρτηθεί και ο συνοικισμός Αχινός. Το 1919 ο Αχινός αναγνωρίσθηκε ως κοινότητα και το 1930 η Νικόβα μετονομάστηκε σε Άνυδρο. Στα 1883 ιδρύθηκε και λειτούργησε για πρώτη φορά δημοτικό σχολείο.

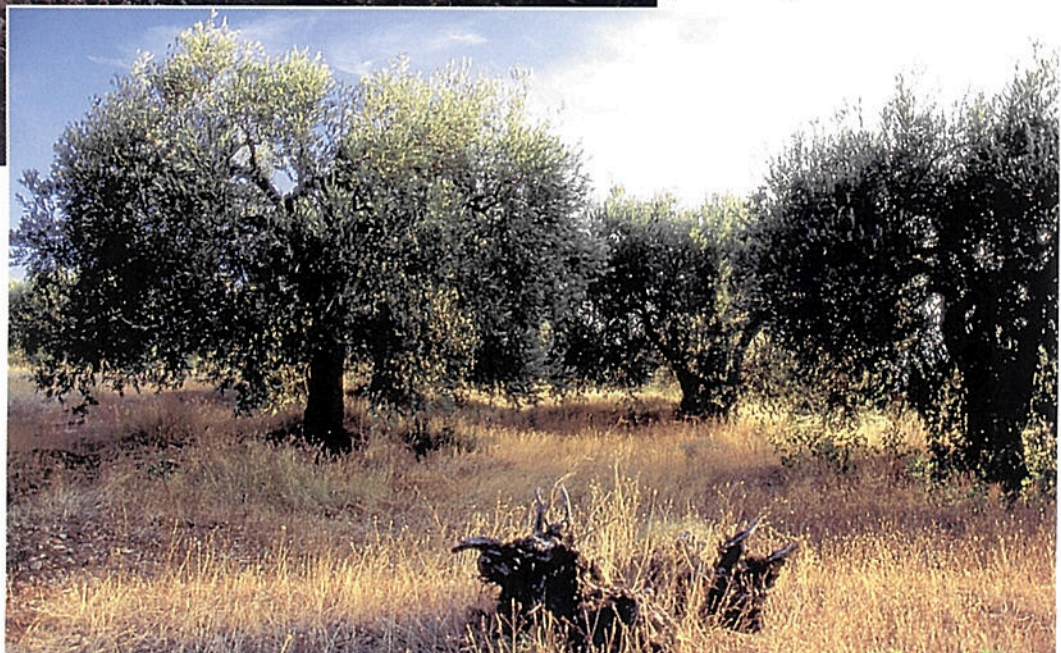
Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Ο παλιός δρόμος που συνδέει το χωριό με τη Στυλίδα και περνά από το ξωκλήσι του Αγίου Κωνσταντίνου, δρασκελίζει το Σαπουνόρεμα με τη βοήθεια ενός μονότοξου πέτρινου γεφυριού.

Τα παλιά πέτρινα σπίτια
του χωριού χρωματίζονται
από το φως του δειλινού.

Ελαιώνας στο δρόμο
γιά το Άνυδρο.

Καραβόμυλος

Ακολουθώντας την παλιά “δημοσιά”, όπως ονομάζουν οι ντόπιοι την παλαιά εθνική οδό και διασχίζοντας τον ελαιώνα, φθάνουμε στον όμορφο Καραβόμυλο. Ο Καραβόμυλος είναι χωριό μεταπολεμικό, δηλαδή ιδρύθηκε μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και ιδρυτές του είναι, κυρίως, κάτοικοι της Νίκοβας και των πέριξ χωριών, αλλά και άλλων, που προέρχονται από την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Φθιώτιδας. Ως το 1965 ήταν συνοικισμός της κοινότητας Αχινού, αλλά τη χρονιά εκείνη αποτέλεσε χωριστή κοινότητα. Ο Καραβόμυλος έχει πάνω από 700 μόνιμους κατοίκους, που το καλοκαίρι πενταπλασιάζονται. Η κοινότητα έχει ιδιαίτερη επίδο-

Πληθυσμός: 707 κάτοικοι
 Συγκοινωνία: λεωφορεία ΚΤΕΛ
 Τηλ. Κοινότητας: 0238-41250
 Τηλεπ. Πρακτορείο: 41351
 Δημοτικό Σχολείο: 41042

ση στη γεωργία, χάρις στις άφθονες καλλιεργήσιμες γαίες, που καλύπτουν το 88% της κοινοτικής έκτασης. Στο παράλιο μέτωπο έχει διαμορφωθεί μικρό λιμάνι, που προσφέρει φιλοξενία στα 20 μικρά αλιευτικά σκάφη των κατοίκων. Ο οικισμός εξελίσσεται σε αξιόλογο θέρετρο όχι μόνο των Λαμιωτών, αλλά και κατοίκων από άλλα διαμερίσματα του Ελλαδικού χώρου. Στην πλατεία του οικισμού, κάθε καλοκαίρι διοργανώνεται διήμερο πολιτιστικών εκδηλώσεων. Στο χωριό και κυρίως πάνω στον άξονα της εθνικής οδού λειτουργούν πασιγνώστες στην περιοχή ταβέρνες και ένα ξενοδοχείο. Κατά μήκος της εθνικής οδού, πριν και μετά τον οικισμό, υπάρχουν διάσπαρτες ξενοδοχειακές μονάδες και πολλοί πυρήνες παραδεριστικής κατοικίας.

Ο Καραβόμυλος με την εκτεταμένη αμμώδη παραλία του είναι ένα αξιόλογο τουριστικό θέρετρο, ωστόσο η γεωργία παραμένει μία σημαντική δραστηριότητα για τους κατοίκους.

Αχινός

Πληθυσμός: 792 κάτοικοι
 Συγκοινωνία: λεωφορεία ΚΤΕΛ
 Τηλ. Κοινότητας: 0238- 41218
 Τηλεπ. Πρακτορείο: 41331
 Δημοτικό σχολείο: 41392

Η περιοχή του Αχινού κατοικείται από την αρχή των ιστορικών χρόνων. Πρόσφατες σωστικές ανασκαφές έφεραν στο φως αξιόλογα αρχαιολογικά ευρήματα όλων των εποχών (μυστεροελλαδική περίοδος, κλασική αρχαιότητα, ελληνιστικοί χρόνοι, ρωμαϊκή και βυζαντινή περίοδος). Η πόλη που ήκμασε στη θέση του σημερινού οικισμού λεγόταν Εχίνος και κατοικείτο από Αχαιοούς Φθιώτες. Το κάστρο, που υπολείμμάτα του σώζονται στο πάνω μέρος του οικισμού είναι του 5ου αιώνα π.Χ. Η οχύρωση της ακροπόλεως ήταν πολύ ισχυρή, αφού παρουσιάζει τέσσερις επάλληλες σειρές τμημάτων τειχών με τετράγωνα πύργους. Με το μεγάλο σεισμό του 427 π.Χ. υπέστη μεγάλη καταστροφή, όπως και όλες οι φθιωτικές πόλεις της εποχής. Αργότερα ο Φίλιππος την παραχώρησε στους Μαλιείς. Από την περίοδο εκείνη σώζονται πλήθος επιγραφικών πλακών, αγαλματιδίων, επιτυμβίων στηλών και άλλων αρχιτεκτονικών μελών, που φυλάσσονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Λαμίας. Λείψανα του τείχους φαίνονται στην περίμετρο του χωριού, ενώ σε οικόπεδα ανάμεσα στα σπίτια εκτελούνται ανασκαφικές έρευνες.

Στα βυζαντινά χρόνια, ανακατασκευάστηκε ένας από τους πύργους της αρχαίας ακρόπολης, με τη χρήση παλιότερου υλικού.

Στα βυζαντινά χρόνια ο Αχινός ήταν έδρα επισκοπής. Την περίοδο αυτή ανακατασκευάστηκε ένας από τους πύργους της αρχαίας ακρόπολης, με τη χρήση παλιότερου υλικού, όπου ενσωματώθηκε και ρωμαϊκή επιγραφή που μνημονεύει λατρεία και ναό της Ιλιάδας Αθηνάς. Ο πύργος υψώνεται σε πολύ καλή κατάσταση πάνω από τα τελευταία σπίτια του χωριού. Ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που βρίσκεται στον περίβολο της ακρόπολης, παρουσιάζει πλούσιο και εντυπωσιακό εικονογραφικό διάκοσμο του τέλους του 16ου ή των αρχών του 17ου αιώνα. Τέλος, στη θέση Περιβολάκι βρέθηκαν δεμέλια ναού προχριστιανικών χρόνων αφιερωμένου στον Άγιο Αθανάσιο Αλεξανδρείας.

Ο πύργος των βυζαντινών χρόνων υψώνεται σε πολύ καλή κατάσταση πάνω από τα τελευταία σπίτια του χωριού.

Αλλά ας δούμε τι γράφει για τον Αχινό ο Αργύρης Φιλιππίδης, που περιηγήθηκε την περιοχή περί τα τέλη του 18ου αιώνα: "Αχινός, χωρίον χριστιανών έως είκοσι σπίτια έρχεσαι εις τον δρόμον, μένει το χωρίον αριστερά. Εις την άκρια της αυτής μικρής χώρας εβγαίνει ένας ποταμός, νερόν πολύ και εβγαίνει μέσα εις τας πέτρας. Επάνω από το χωριό είναι φρούριο παλιό, Ελλήνων κτίσμα. Σώζονται μέχρι σήμερα τα τείχη και ένας πύργος. Εκεί όπου βγαίνει το νερό είναι παλιά μάρμαρα, πελεκημένα καλά, άσπρα, ωσάν σεντούκια, αρκετά. Και αν σκάψη τινάς, ημπορεί να έβγουν και άλλα καλύτερα. Ο τόπος του Αχινού ποτίζεται όλος πλούσια. Εδώ γίνονται καρπούζια και πεπόνια τα πλέον μεγαλύτερα της Ελλάδος. Κάμνει σιτάρι, καλαμπόκι πολύ, κριθάρι και άλλα. Υπόκειται και αυτό εις το Ζητούνι. Εβγαίνοντας ολίγον, εις τον δρόμον κατά ανατολάς, απαντάς έναν ελαιώνα, υπέρ τις δέκα χιλιάδες ρίζες παλαιές ελιές. Εδώ εις την μέσην έχει και κιρχανάν, όπου κάμνουν το λάδι. Αυτές τες ελιές τες εξουσιάζει, ως είπομεν, και τα άλλα ο ηγεμών του Ζητουνίου".

Πηγές και πλατάνια στο ξεκλήσι του Αγίου Δημητρίου, όπου γίνεται μεγάλο πανηγύρι την Προτομαγιά. Σύμφωνα με την παράδοση εδώ κάθισε και ξεκουράστηκε ο Ξέρξης, όταν βάνιζε για τις Θεομοπίλες.

Η περιοχή ήταν λίγο πριν από την Επανάσταση του 1821 τούρκικο τσιφλίκι, αλλά στη συνέχεια αγοράσθηκε από τους αδελφούς Σκουμπουρδή που το μοίρασαν μεταξύ τους το 1850. Έτσι, ο Αχινός για πολλά χρόνια ήταν χωριό ιδιωτικό. Από το 1833 ως το 1912 ήταν ένα από τα χωριά του Δήμου Φαλάρων, που είχε πρωτεύουσα τη Στυλίδα. Από το 1919 αποτέλεσε ανεξάρτητη κοινότητα μαζί με το συνοικισμό του Καραβομούλου ως το 1965, χρόνια που αποσπάσθηκε ο Καραβόμυλος και αποτέλεσε χωριστή κοινότητα. Σήμερα η κοινότητα αποτελείται από τον Αχινό και τους οικισμούς Κουβέλα, Πλατανιά και Σκασμάδα. Ο παλιός πυργόσπιτος του οικισμού είναι κηρυγμένος παραδοσιακός. Ανάμεσα στα πολλά πετρόχτιστα σπίτια του τμήματος αυτού σώζεται ένα μεγάλο πυργόσπιτο, που κτίσθηκε το 1839.

Οι κάτοικοι του Αχινού ασχολούνται με τη γεωργία και την ελαιοκαλλιέργεια.

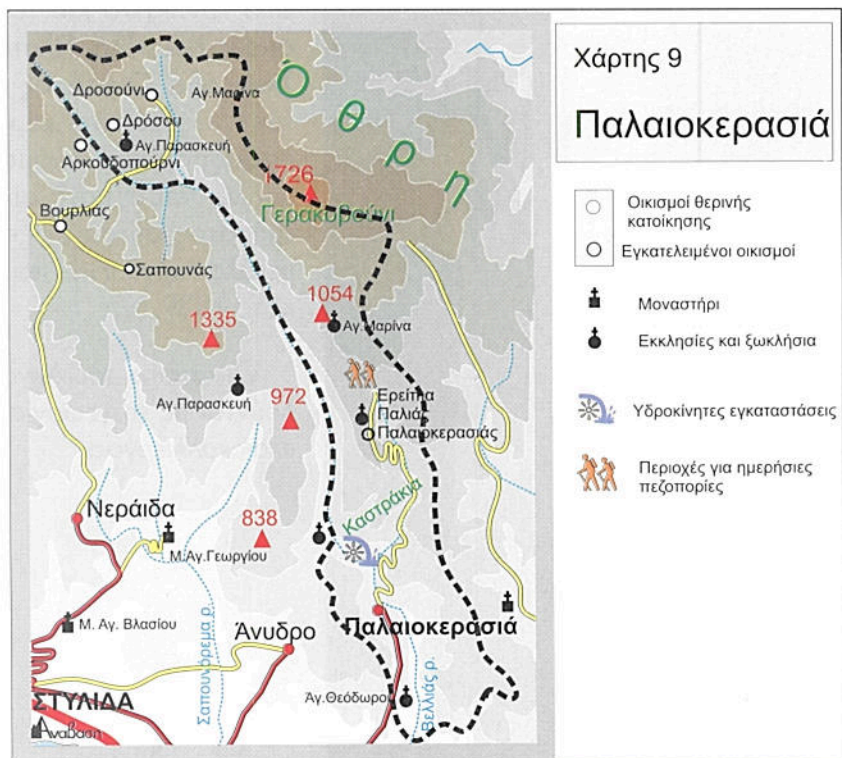
Το πυργόσπιτο του Αχινού (1839).

Παλαιοκερασιά

Πληθυσμός: 463 κάτοικοι
 Συγκοινωνία: λεωφορεία ΚΤΕΛ
 Τηλ. Κοινότητας: 0238-41163
 Τηλεφωνείο: 41347
 Δημοτικό σχολείο: 41168

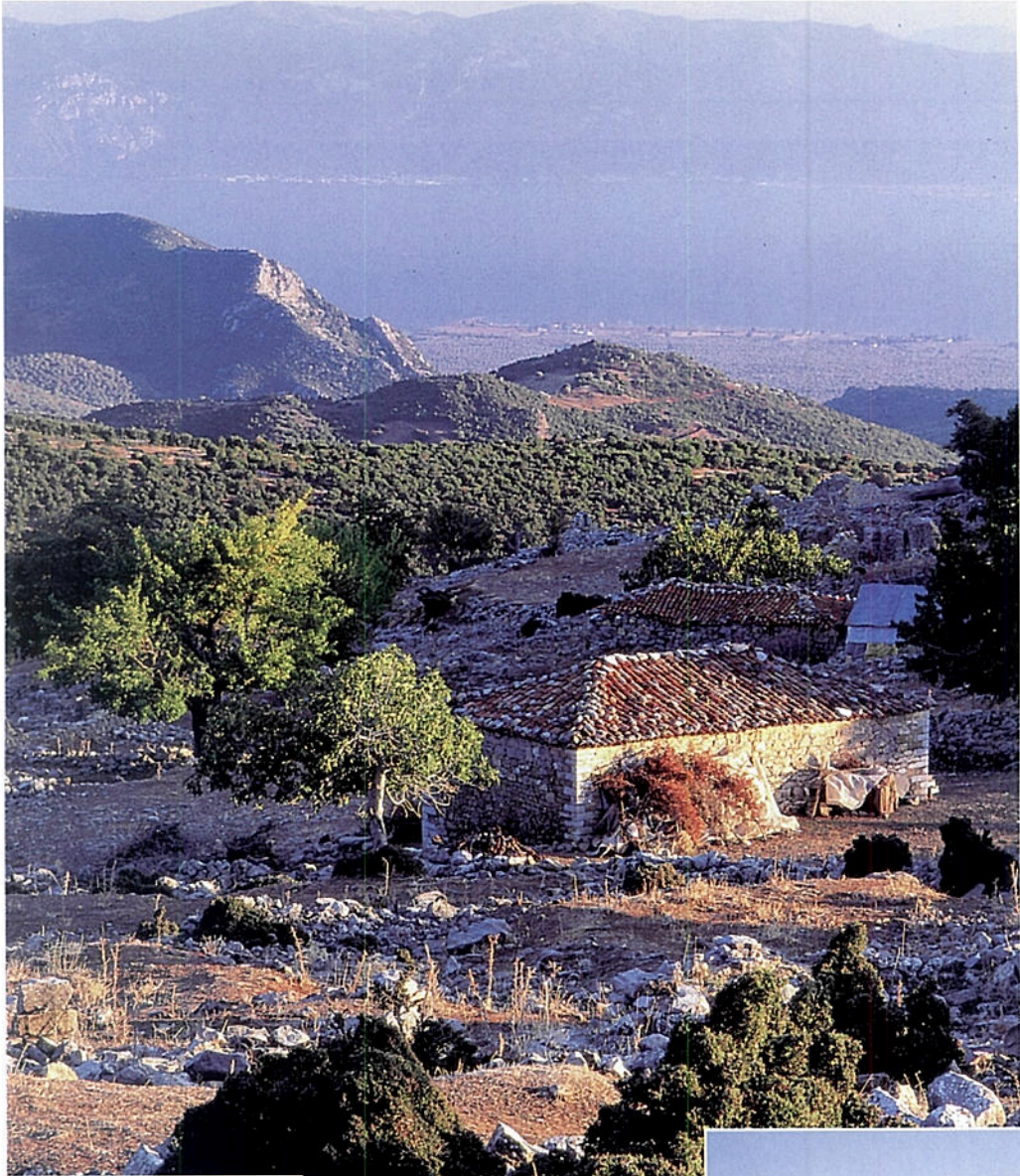
Από τον Αχινό αρχίζει ο ασφαλτοστρωμένος δρόμος που οδηγεί στο ημιορεινό χωριό Παλαιοκερασιά, που βρίσκεται στο εσωτερικό της μεγάλης πτυχής που δημιουργεί η χαράδρα του Βελλά. Το χωριό βρίσκεται έτσι προστατευμένο από τον κάμπο με ένα μεγάλο φαράγγι, αλλά και από το βουνό, με ένα ακόμα φαράγγι, μεγαλύτερο και βαθύτερο του πρώτου.

Η σημερινή Παλαιοκερασιά αποτελεί μετεγκατάσταση παλαιότερου οικισμού, που ήκμασε ψηλότερα με το όνομα Τσερνοβίτι. Το παλιό χωριό, το Τσερνοβίτι, ήταν προεπαναστατικό χωριό και σύμφωνα με τα στοιχεία που καταγράφει ο γάλλος περιηγητής Πουκέβιλ στα 1810, είχε 40 οικογένειες. Μετά την Επανάσταση του 1821 και τη δημιουργία των δήμων του ελληνικού κρατιδίου ήταν ένα από τα χωριά του Δήμου Φαλάρων. Το 1912 έγινε κοινότητα και το 1927 μετονομάσθηκε από Τσερνοβίτι σε Παλαιοκερασιά.

Στο μεγάλο φαράγγι του Βελλά γυροπετάει το βραχοκιρκινέζο, γεράκι που ξεχωρίζει με τις μυτερές φτερούγες του και τη μακριά, στρογγυλεμένη στην άκρη, ουρά του.

Το παλιό χωριό είναι σήμερα ένας απέραντος ερειπιώνας. Στα λίγα σπίτια που είναι ακόμη όρθια κατοικούν ποιμένες τους θερινούς μήνες.

Ο κηποτσιροβάκος νέμεται σήμερα μαζί με άλλα μικροπούλια τα καρποφόρα του παλιού χωριού.

Το παλιό χωριό είναι σήμερα ένας απέραντος ερειπιώνας. Στα λίγα σπίτια που είναι ακόμη όρθια κατοικούν ποιμένες τους θερινούς μήνες. Σώζεται ακόμα σε πολύ καλή κατάσταση η ενοριακή εκκλησία του 1812, τα πέτρινα αλώνια με πελεκημένη πέτρα, τα δύο πηγάδια, η πετρόχτιστη κρήνη και η υπαίθρια μεγάλη υδατοδεξαμενή που εξυπηρτούσε αρδευτικούς σκοπούς τους θερινούς μήνες. Το τουρκικό διοικητήριο κείται ερειπωμένο.

Το παλιό χωριό εγκαταλείφθηκε μετά τον εμφύλιο και χτίστηκε νέος οικισμός στη θέση "Βαλοέρα" με βάση σύγχρονο πολεοδομικό σχέδιο. Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία, την ελαιοκαλλιέργεια, αλλά βασικά με την κτηνοτροφία. Οι κτηνοτρόφοι, που οδηγούν τα κοπάδια τους μέχρι τις κορφές του βουνού, αθροίζουν το μεγαλύτερο ζωϊκό κεφάλαιο από κάθε άλλον οικισμό στο νομό και φτάνουν να παράγουν το 25% της ντόπιας κατανάλωσης κρέατος. Επίσης πολύ διαδεδομένη είναι και η συλλογή και καλλιέργεια αρωματικών φυτών και βοτάνων.

Η κτηνοτροφία είναι η κύρια δραστηριότητα των κατοίκων της Παλαιοκερασιάς.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η περιοχή της Στυλίδας γεινιάζει με τη Λαμία, πρωτεύουσα και μοναδικό αστικό κέντρο του νομού, όπου συγκεντρώνεται το 25% του πληθυσμού της Φθιώτιδας. Όντας στο κέντρο ενός πολιτικού συστήματος οδικών αξόνων, η Λαμία συσπειρώνει και συσπειρώνει και το σύνολο των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών και προοπτικών του νομού. Ετσι, ήταν μοιραίο να επηρεάσει καθοριστικά την εξέλιξη των οικισμών που βρίσκονταν γύρω της, απορροφώντας όσους ήσαν πολύ κοντά της και διανέμοντας νέους ρόλους στην ευρύτερη περιοχή.

Το να βρίσκεται μία κωμόπολη κοντά στην πρωτεύουσα του νομού αποτελεί από πολλές απόψεις μειονέκτημα. Το μειονέκτημα αυτό μετριάζεται για τη Στυλίδα από το γεγονός ότι βρίσκεται μεν κοντά στη Λαμία αλλά ταυτόχρονα και σε μια απόσταση ασφαλείας, ώστε να μπορεί να αναπτύξει ένα δικό της ρόλο.

Λόγω της θέσης της, αλλά και της συγκυρίας του θαλάσσιου μετώπου και της στήριξης από μια δυναμική ορεινή ενδοχώρα, η Στυλίδα είχε μια τύχη παράλληλη με τις δίδυμες κόμης Μακρακώμη και Σπερχειάδα, δηλαδή πέρασε θαρραλέα την κρίση της ταυτότητάς της και σταθεροποιήθηκε σε έναν τοπικό ρόλο. Έτσι, με βάση τη σπουδαιότητα της ελαιοκαλλιέργειας και τη συμβολή της μεταποίησης και των θαλάσσιων δυνατοτήτων της, η Στυλίδα κατάφερε να φτάσει αλώβητη στο σήμερα. Αντίθετα, τα ορεινά χωριά της περιοχής ακολούθησαν τη μοίρα των άλλων ορεινών χωριών του νομού. Ο πιο εύγλωττος δείκτης, η εξέλιξη του πληθυσμού, αντανακλά αυτή την κοινή μοίρα ολόκληρης της ορεινής Ελλάδας, δηλαδή τη συρρίκνωση των οικιστικών πυρήνων της ορεινής ζώνης και την ενίσχυση των πεδινών οικισμών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η ορεινή ενδοχώρα τροφοδότησε την εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση και τους πεδινούς οικισμούς, οι οποίοι στη συνέχεια παρέλαβαν και την επιστροφή των μεταναστών. Σήμερα το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων συγκεντρώνεται στους παράκτιους οικισμούς, που έχουν ταυτόχρονα καλύτερη κοινωνική και τεχνική υποδομή και παράλληλα καλύτερο επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων τους.

Οι εξελίξεις αυτές είναι αποτέλεσμα των μεγάλων δομικών αλλαγών του αιώνα μας στις συγκοινωνίες και την παραγωγή. Τα λίγα και ευδιάκριτα χωριά του παρελθόντος, που απείχαν αρκετά μεταξύ τους, συνδέονται πια με μια σειρά παραθαλάσσιους οικισμούς και μεμονωμένες παραθεριστικές κατοικίες.

Φυσικά τα πράγματα στη Στυλίδα θα συνεχίζουν να ακολουθούν τις ροπές ολόκληρης της νότιας χώρας. Με δεδομένο το ρυθμό ανοικοδόμησης και την πάγια έλξη της οικιστικής ανάπτυξης προς την παρόδια ζώνη, μετά από λίγες δεκαετίες στη βόρεια ακτή του Μαλιακού θα υπάρχει μια και μόνο - εντυπωσιακή σε μήκος - παραθαλάσσια πόλη που θα αρχίζει δυτικά από την Αγία Μαρίνα και θα τελειώνει, μετά από περίπου 20 χιλιόμετρα, στην Παραλία Ραχών και το Αχλάδι. Επίσης, σε λίγα χρόνια, η περιοχή της σημερινής 13ης Εδαφικής Περιφέρειας δεν θα αναφέρεται πια έτσι, αλλά με το όνομα του δήμου που θα συσταθεί σύντομα και πιθανότατα θα ξαναφέρει στη ζωή το όνομα της αρχαίας πόλης που ήκμασε πάνω από τη Στυλίδα - τα Φάλαρα.

Στην παράκτια ζώνη, οι τρεις σημερινοί πυρήνες, δηλαδή η Στυλίδα, το δίπολο Καραβόμυλος-Αχινός και η Αγία Μαρίνα, θα δοκιμάσουν τις θετικές επιδράσεις της ζεύξης του Μαλιακού. Το μεγάλο αυτό έργο, όχι μόνο θα συντομεύσει το μήκος της διαδρομής Αθήνα - Θεσσαλονίκη κατά 42 χιλιόμετρα, αλλά θα μεταβάλει και τις ισορροπίες στο νομό, μεταγγίζοντας ένα μέρος από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Λαμίας στη Στυλίδα. Οι τρεις αυτοί πυρήνες θα δουν τις σημερινές δραστηριότητες να εδραιώνονται και παράλληλα να αναπτύσσονται νέες προοπτικές στον τουρισμό.

Ορεινά τοπία της περιοχής

Η αγροτική ημιορεινή ζώνη θα παραμείνει μια γεωργοκτηνοτροφική ζώνη, με παράλληλη ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού. Οι οικισμοί της ζώνης αυτής θα αποτελέσουν τις κύριες αφετηρίες για τις περιηγήσεις στην ορεινή ζώνη, επισκέψεις σε μοναστήρια και καταβάσεις των φαραγγίων της νότιας πλευράς.

Η καθαυτό ορεινή ζώνη θα αναδειχθεί σε περιοχή ορεινού και αγροτικού τουρισμού. Οι εκδρομείς θα μπορούν να επισκεφθούν τις κτηνοτροφικές μονάδες, όπου θα μούρνιται στις παραδοσιακές τεχνικές παραγωγής και στον τρόπο κατασκευής των καλαμένιων καλυβιών των Σαρακατσάνων, αλλά και να κάνουν αναβάσεις στις κορφές της Όθρης ή άλλες ενδιαφέρουσες πεζοπορίες, όπως η κατάβαση του φαραγγιού Ξεριά, ή μεγάλες διασχίσεις, όπως ο διασκελισμός του βουνού με προορισμό την Ανάβρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βορτσέλα Ι.: «Φθιώτις η προς Νότου της Όθρυος», Αθήνα 1907.
2. Νάτσιος Δημήτριος: «Ιστορία της Στυλίδας», Στυλίδα 1989.
3. Νάτσιος Δημήτριος: «Ιστορία της Ιεράς Μονής Αγίου Βλασίου Στυλίδας», Λαμία 1991
4. Σπεράντζας Θ.: «Τα περιωθέντα έργα του Αργύρη Φιλιππίδη» Αθήνα 1978.
5. Τσιτσάς Σ.: «Τουριστική Φθιώτις», Λαμία 1957.

